

WASA DAGBLAD

Nr 21 Söndagen den 26 maj 2024

ISSN 2954-2448

**Maaria Salo:
Österländsk
mystik på Ti-
kanoja**

**Mystiska moss-
jättar invaderar
Glaspalatstorget i
Hfors**

**Siida årets
museum**

**HÄR FINNS VI:
vpress.ovh**

**Pali-Maja,
en Pörtom-
diktare**

**Rysslands
ekonomi i fritt
fall**

Rysslands ekonomi: En fasad av motståndskraft som faller sönder

I flera månader har narrativet kring Rysslands ekonomi präglats av en överraskande motståndskraft. Trots förlamande sanktioner verkade olje- och gasintäkterna skydda nationen från omedelbar kollaps. Bruttonationalprodukten sågs stiga, till följd av att mycket mera vapen nu produceras än tidigare. Den produktionsökningen kommer inte vanliga ryssar tillgodo.

En närmare titt avslöjar dock en historia om accelererande försämring, maskerad av tillfälliga lösningar och ohållbara metoder. Den initiala effekten av sanktionerna var obestridlig. Rubeln rasade, inflationen sköt i höjden och utländska företag flydde. Ändå lyckades Ryssland stabilisera valutans genom kapitalkontroller och genom att utnyttja sin energiexport. Detta är dock ett tveeggat svärd. Höga energipriser är en tillfällig välsignelse, men också ett tecken på globala störningar, och en framtida nedgång kan vara katastrofal.

Bortom rubriksiffrorna mörknar bilden. Leveranskedjorna är i oordning, viktiga varor blir en bristvara och den inhemska industrin lamlås av bristande tillgång till utländsk teknik och exper-tis. De långsiktiga konsekvenserna av denna isolering är djupgående. De sociala välfärdsprogrammen är ansträngda, vilket leder till en sänkning av levnadsstandarden för vanliga ryssar.

Äggpriset har skjutit i höjden, i den mån ägg finns i alla butiker. Priset på nya bostäder i Mos-kva har mer än fördubblats. Vanliga ryssar har inte någon möjlighet att köpa en bostad, speci-ellt som förmånliga lån upphör nu i sommar. Detta enligt artiklar i regimvänliga Moskva-dagstidningar (och andra än regimvänliga sådana finns ju inte numera). Ränta på lån rör sig omkring 18%. Det har funnits förmånligare bostadslån, men beviljandet av sådana lär upphöra.

Arbetslösheten lär vara rekordlåg. Vi vet inte men kan förmoda att en man som anmäler sig arbetslös får order att infinna sig till ett värvningskontor. Om alla arbetslösa – och sådana finns nog – sänds till fronten blir arbetslöshetsprocenten låg.

Exporten av bensin har avbrutits (som ett tecken på att Ukraina lyckats förstöra en märkbar del av raffinaderierna).

För en vecka sedan berättade Ukraina att ett bränslelager nära Viborg hade satta i brand, 30 km från vår gräns. Men denna uppgift har endast delvis bekräftats. Exporten av socker har också förbjudits.

Putin har redan talat om behovet att reformera beskattningen i Ryssland, som ju nu har en 13% flatskatt. Man försöker bereda befolkningen på en övergång till progressiv beskattning för att öka skatteintäkterna. Men befolkningen försäkras om och om igen att detta berör endast högin-konsttgare. Och de ökade skatteintäkterna skall gå till sociala utgifter. Att skattepen-gar skulle gå till kriget sägs inte, men alla torde förstå det ändå.

I det gamla Sovjetunionen tröstade be-plkningen regelbundet med påstående om "hur bra det kommer att bli". Putin har nu hemfallit åt denna gamla vana. Fram till 2030 skall han fördubbla minimilönden (som nu är under 200 €, och fördubbla bostadsytan per person (som nu lär vara 18 kvadratmeter). Alla hus med bostäder som inte uppfyller minimikrav skall tas ur bruk.

Prisnivån på alldagligvaror är ungefär samma som i väst. Med en minimilön på 200 € är det inte möjligt att upprätthålla någon levnadsstandard, inte en om lönen skulle fördubblas.

Omkring 200 € är för övrigt också medel-pensionen i Ryssland. Torde inte garantera någon be-kymmarsfri ålderdom.

Kompetensflykten ökar i takt med att kvalificerad arbetskraft söker möjligheter utomlands. Denna utflyttning försvagar ytterligare landets innovationskapacitet och framtida tillväxtutsikter. Kreml må projicera en bild av ekonomisk kontroll, men verkligheten är en tickande bomb. De verkliga kostnaderna för kriget ackumule-ras och den ryska ekonomins fundament håller på att urholkas. Utan en betydande kursändring står Ryssland inför en framtid av stagnation och ned-gång.

Putins resa till Kina förra veckan kan knappast beskrivas som annat än en fattig lillebrors resa till sin rika storebro för att tigga om hjälp. Och hjälp kommer Ryssland att få, det ligger nämligen i Kinas intresse att kriget i Ukraina pågår så länge som möjligt. Då den ryska armen har förblött på åkrarna i östra Ukraina är det Kinas armé som kommer att vara den slagkraftigaste på hela den eurasiatiska kontinenten. De beslutande i länderna i sydostasien kommer att lyssna på Pe-king i stället för på Moskva. Och om Kina någon gång skulle få behov av ökat territorium i rikt-ning Sibe-rien, då har Ryssland ingen kraft att sälla sig emot.

Photo Supplement - vpress.ovh

Rudolf Koivu (1890-1946)

Österländsk mystik på Tikanoja den 18.5 - 17.10 2024

En omfattande konst- och kulturhistorisk utställning på Tikanojas konsthem belyser uppfattningarna om österländsk andlighet och mystik

Den utställning som öppnas på Tikanojas konsthem i sommar belyser uppfattningarna om österländsk andlighet i konsten i Finland från 1800-talet till i dag genom kulturhistoriska föremål och nästan hundra verk. På utställningen presenteras flera verk av vasabördiga Ilona Harima, av vilka en del visas offentligt för första gången.

Utställningen presenterades av utställningschef Maaria Salo den 17.5.2024

Föreställningar om det mystiska österlandet och om österländsk andlighet har producerats och upprepats i västerländsk kultur under seklernas gång. Exempelvis yoga, meditation, österländsk dans eller österländska religioner har varit inspirationskällor för flera konstnärer. Den utställning som visas på Tikanojas konsthem presenterar temat med hjälp av kulturhis-

toriska föremål och närmare hundra verk inom konsten i Finland från 1800-talet framåt.

Utställningen grundar sig på Nina Kokkinens forskningsprojekt. Hon är forskardoktor vid Donner-institutet. Hon har rett ut konstnärernas intresse för österländsk andlighet, till vilken utöver buddhismen, hinduismen och uppfattningar som generellt anknyter till asiatisk kultur också ett starkt inslag av esoterisk andlighet är kopplad.

– Mången diskussion i anslutning till österländsk andlighet anknöt också i Finland till teosofin, som konstnärerna blev intresserade av redan under slutet av 1800-talet, berättar Kokkinen, vars forskningsarbete tidigare också har föranlett flera utställningsprojekt.

Genuin vilja att förstå

På Tikanojas konsthem ses verk av Ilona Harima, som är en betydande konstnär med tanke på österländsk andlighet. En del av verken ingår i Tikanojas konstsamling. Harima var en teosof, samfrimurare och hon hörde också till de grundande medlemmarna i Finlands första buddhistiska förening. Harima målade österländska miniatyrer från och med 1930-talet och utnyttjade i dem bland annat budd-

histiska bilder från Tibet.

Utställningen presenterar också Akseli Gallen-Kallelas konst samt föremål som han samlade på sina resor. I kolonialismens skugga medfördes många exotiska föremål till Europa och de blev ofta en del av museernas samlingar eller inredning i ateljéer. Utställningen avspeglar problematiken kring uppfattningarna i anslutning till den österländska andligheten, men också konstnärernas genuina vilja att förstå och lära sig om andra kulturer.

Under den senaste tiden har den österländska andligheten blivit en del av populärkulturen och nyandlighetens brokiga landskap. Den lever i människors sinne som en längtan efter estetik, eskapism och en vilja att granska livet ur ett andligt perspektiv. Med i utställningen finns också verk av dagens konstnärer, såsom Outi Heiskanen, J.O. Mallander och Silja Rantanen, och de öser ur österländska traditioner och filosofier - och erbjuder synpunkter på andlig tillväxt samt befrielse från sinnets bojar.

Sällsynta fynd genom kartläggning av verk

Inför utställningen har det gjorts en riksomfattande kartläggning av verk i synnerhet gällande verk av kvinnliga konstnä-

DENNA TIDNING KAN MAN LÄSA VAR SOM HELST

Som här vid Voitby forsen

rer med kopplingar till Vasa. Utöver Ilona Harima har verk av Eva Bremer, Meri Genetz och Lyyli Visanti kartlagts. De verk som har lyfts fram i offentliga och privata samlingar och informationen om dem kommer också att utnyttjas i den fortsatta forskningen.

-Vi har hittat sällsynta verk, som inte tidigare har visats på utställningar, och fått en något bättre uppfattning om dessa fyra kvinnliga konstnärers produktion, berättar amanuens Noora Lehtovuori på Vasas museer.

Bland annat ett porträtt som Eva Bremer har målat av den persiskbördiga dansaren Enayet Hanoum hittades genom forskningsprojektet. Kokkinen identifierade som samma dansare som den som Eemu Myntti har målat flera porträtt av. Verk av honom ingår i Tikanojas samling. I utställningen finns också Bremers verk Morgongymnastik som ingår i museets samling och som på ett fint sätt åskådliggör den nära kontakten mellan österländsk dans och yoga i början av 1900-talet.

Konstnärerna representerade i utställningen är: Eva Bremer, Carolus Enckell, Akseli Gallen-Kallela, Meri Genetz, Ilona Harima, Outi Heiskanen, Ester Helenius, Rudolf Koivu, Inari Krohn, J.O. Maller, Eemu Myntti, Ahti Lavonen, Anitra Lucander, Leena Luostarinen, Silja Rantanen, Venny Soldan-Brofeldt, Per Stenius,

Carl-Erik Ström, Lyyli Visanti, Hannu Väisänen och Jan Kenneth Weckman. Vidare visas föremål på utställningen, såsom österländska krukor och storskaliga persiska verk ur Tikanojas samling.

Utställningen Österländsk andlighet visas 18.5–27.10.2024 på Tikanojas konsthem. Utställningen har producerats av Vasas museer och med arbetsgruppen Nina Kokkinen, Noora Lehtovuori och Maaria Salo. Utställningennnehåller flera lån från konstmuseer samt privata samlingar, som sällan visas. (Vaasa.fi)

De, som vet litet mera är De, som läser Wasa Dagblad

Vasas museer lockar folkmassor: Besökarantalet översteg 55 000!

Antalet besökare på Vasas museer har ökat kraftigt under det senaste året. Över 55 000 besökare uppskattade museernas utbud, vilket är över 10 000 besök fler än året innan. Det populäraste besöksmålet var Österbottens museum, vars tröskel överskreds av nästan 20 000 besökare.

Österbottens museum charmade särskilt grupper och de magnifika utställningarna

berättade historier från förr på ett fängslande sätt. Kuntsi museum för modern konst förde den moderna konsten närmare allmänheten och Tikanojas konsthem erbjöd en unik inblick i konstnärens liv och arbete. Vasa Konsthall och Gamla Vasa museum kompletterade museets utbud med växlande utställningar och en fascinerande djupdykning i historien.

Låt oss glädjas åt att Vasas museer har fått allt fler vänner! Det mångsidiga utbudet och de växlande utställningarna lockar besökare i alla åldrar och med olika bakgrund.

149 hjärtstartare i Vasa

Fler defibrillatorer i Vasa: det senaste i Länsimetsä och Variska skolor

Denna hjärtstartare har skänkts till stadsteatern av Vasa Kvinnoklubb

En hjärtstartare är en anordning som syftar till att återställa hjärtat att slå i normal takt. Det finns också hjärtstrejka-re i flera fastigheter i Vasa stad, och de nyaste finns i skolorna i Länsimetsä och

VECKANS KONSTUPPLEVELSE:

Robert Wilhelm Ekman

1808-1873

Landets mest tongivande konstnär i medlet av 1800-talet, anses av många vara målarkonstens fader i Finland.

Landskap från Subiaco, 1844

Variska.

Det uppskattas att cirka 40 Vasabor drabbas av plötsligt hjärtstopp i vardagen varje år. Vid hjärtstopp är den första hjälparen ofta en förbipasserande.

Att påbörja hjärt-lungräddning och använda hjärt- och lungventilator inom 3 till 5 minuter efter hjärtstopp mångdubblar chanserna att överleva. Därför är det viktigt för alla att veta var närmaste hjärtinfarkt befinner sig.

För närvarande finns det sammanlagt 149 hjärtinfarkter i Vasa. Det har funnits 18 fler enheter jämfört med a fram till förra året. Den närmaste hjärtinfarkt hittar du i appen 112 Suomi och i defi.fi-tjänsten.

(Vasa stad/lina Nordin)

Liftis priser förenhetligas: Enklare och tydligare biljettköp

Från och med den 1 juli 2024 kommer prissättningen för Vasaregionens kollektivtrafik Liftis att bli mer enhetlig och kun-

dvänlig. Målet är att förenkla biljettköpet och göra det mer transparent för alla resenärer.

För närvarande varierar priset på en enkelbiljett beroende på betalningsmetod. En mobilbiljett i Waltti-appen kostar till exempel 3,00 €, medan den billigaste biljetten med resekort kostar 1,33 €. Resan kan också betalas med kontaktlös betalning (1,50 €), kontanter (2,00 €) eller via partnerappar (1,50 – 3,00 €).

Enligt förslaget kommer alla betalningsätt utom kontanter att kosta samma pris för en enkelresa för vuxna i zon A från och med den 1 juli 2024. Priset blir då 1,70 €. Biljettpriset vid kontantbetalning höjs till 2,20 €.

”Vi vill göra prissättningen ännu tydligare och mer kundvänlig,” säger kollektivtrafiksak-kunnig Anastassia Backlund. ”Efter ändringen kommer bussbiljetterna fortfarande att vara bland de billigaste i Finland.”

Förenhetligade priser:

- Enkelresa vuxen zon A: 1,70 € (alla betalningssätt utom kontanter)

- Enkelresa vuxen zon A (kontanter): 2,20 €
 - Barn och ungdomar under 17 år: 50% rabatt på vuxenbiljetter
 - Grupprabatt (minst 10 personer): 30% rabatt på vuxenbiljetter
- Förändringarna träder i kraft den 1 juli 2024.

Barnfamiljerna har hittat paradiset: I Larsmo föds nästan fyra barn per kvinna!

Nativiteten rasar – bara en kommun har passerat tröskeln för förnyelse!

Det föds allt färre barn i Finland. Den nedåtgående trenden som började 2010 fortsätter och nu finns det också stora skillnader mellan kommuner och regioner.

Minst föddes det i Tammerfors, Joensuu, Åbo och Nyslott. I dessa städer med över 20 000 invånare var det summerade fruktsamhetstalet endast 1,07–1,12 barn per kvinna 2020–2023.

Seniorträffar ordnas för 70- och 80-åringar i Nykarleby och Vasa

I maj ordnar Österbottens välfärdsområde seniorträffar för 70- och 80-åringar som inte får annan regelbunden hjälp, såsom hemvård. På seniorträffarna får de äldre tips för att främja hälsan och funktionsförmågan, men även om stöd för att bo hemma. Seniorträffarna är främst riktade till de här åldersklasserna men även övriga seniorer är välkomna att delta.

– Det lönar sig att komma på seniorträff för där får man träffa sitt eget områdes seniorrådgivare och man får även information om seniorrådgivningens verksamhet och målsättningar. Man får också veta i vilka ärenden man kan kontakta seniorrådgivaren. Under seniorträffen har man dessutom möjlighet att fylla i en självvärderingsblankett för att få en uppfattning om hur det ligger till med den egna hälsan, berättar Annika Tetrault, koordinerande avdelningsskötare för hälsovårdstjänster för äldre.

Tidpunkt och anmälan till seniorträffarna Österbottens välfärdsområde ordnar två svenskspråkiga seniorträffar:

För 70-åringar tisdag 14.5.2024 klockan 13–15, Rådhuset i Nykarleby
För 70-åringar onsdag 22.5.2024 klockan 13–15, Vasa stadsbibliotek, huvudbiblioteket, evenemangsalokal Venny och två finskspråkiga seniorträffar:

För 70-åringar tisdag 21.5.2024 klockan 13–15, Vasa stadsbibliotek, huvudbiblioteket, evenemangsalokal Venny
För 80-åringar torsdag 23.5.2024 klockan 13–15, Vasa stadsbibliotek, huvudbiblioteket, evenemangsalokal Venny
Till seniorträffarna i Nykarleby anmäler man sig genom att skicka textmeddelande till telefonnummer 050 514 4898 eller genom att ringa till 06 786 2753 senast torsdag 10.5.2024. Till seniorträffarna i Vasa anmäler man sig fyra dagar före träffen man vill delta i genom att skicka textmeddelande till telefonnummer 040 186 2846 eller 0400 992 438. Det går också att anmäla sig genom att ringa numren mellan klockan 8.30–9.30, även då senast fyra dagar före träffen. Det finns begränsat antal platser på träffarna.

På programmet står bland annat vikten av kosten

Programmet på seniorträffarna varierar lite men på alla träffar får man bland annat information om hur viktig kosten är när man blir äldre, motion, hur man före-

bygger fall, hjälpmedel samt seniorrådgivningsverksamheten. På programmet står också pausgymnastik.

Seniorträffarna håller sommarpaus och återvänder sedan i augusti och september. Seniorträffar ordnas i alla Österbottens välfärdsområdes kommuner på antingen finska eller svenska. Datum och klockslag meddelas i augusti.

Boktips i Kuopio: Biblioteksdagarna samlar hundratals yrkesverksamma!

Kuopio förbereder sig för en stor fest för bokälskare! Biblioteksdagarna samlar hundratals proffs och passionerade läsare till staden 4.-6.6.2024. Eventet är fullt av inspirerande föreläsningar, nätverkande och såklart böcker!

Biblioteket – kommunens hjärta: Under detta tema utforskas bibliotekens roll i samhället och de möjligheter de erbjuder. Det kommer säkert att finnas något för alla i programmet, och det kommer säkert att finnas några överraskningar.

En hyllning till litteraturen: Biblioteksdagarna erbjuder ett unikt tillfälle att träffa författare och höra deras tankar. Det finns också flera panelsamtal och workshops där du kan lära dig nya saker om skrivande och läsning.

Nätverkande och nya idéer: Biblioteksdagarna är ett utmärkt tillfälle att träffa nya människor och upptäcka nya idéer. Evenemanget erbjuder också många möjligheter att nätverka med proffs inom branschen. Den enda mässan i biblioteksbranschen: Biblioteksdagarna kommer också att vara den enda mässan i branschen där du kan lära dig om de senaste produkterna och tjänsterna.

Missa inte detta unika tillfälle! Anmäl dig till Biblioteksdagarna idag och kom och upplev böckernas magi i Kuopio! Mer information och anmälan: www.kirjastopaivat.fi

Gemini Advanced är bättre men kostar

Den nya versionen av Gemini, även kallad Gemini Ultra eller Gemini Advanced, visar på betydande förbättringar jämfört med de tidigare versionerna (troligen det du upplevde som Bard).

Gemini Advanced kostar 20 USD per månad, det vill säga lika mycket som ChatGPTs betalversion.

Här är en sammanfattning av framstegen:

Överträffar GPT-4 i Benchmarks: Ben-

chmarks tyder på att Gemini Ultra pres- terar marginellt bättre än GPT-4, den nuvarande ledaren från OpenAI. Detta gäller särskilt för uppgifter som kräver resonemang och faktakontroll.

Förbättrad bildgenerering: Medan det fortfarande är under utveckling visar Gemini Ultra inledande kapacitet för att generera bilder baserade på textbeskrivningar. Det här är en ny funktion som inte fanns i tidigare versioner.

Förstärkta resoneringsförmågor: Jämfört med tidigare versioner visar Gemini Ultra en tydligare förmåga att förstå och svara på uppmaningar som kräver logiskt resonemang och bakgrundkunskaper.

Här är några saker att tänka på:

Begränsad tillgänglighet för allmänheten: I april 2024 ingår Gemini Ultra i en betalnivå och är ännu inte allmänt tillgänglig för gratisanvändning.

Fokus på specifika uppgifter: Gemini Ultras nuvarande styrkor verkar ligga inom faktspråkliga uppgifter, resonemang och potentiellt bildgenerering.

Den kanske inte alltid överträffar tidigare versioner i kreativt skrivande eller informell konversation.

Sammantaget verkar Gemini Ultra vara en betydande uppgradering, särskilt för uppgifter som kräver resonemang och faktakontroll.

VECKANS CITAT

Det nya E-bibliotekets innehåll saknas

Antti Majander, Helsingin Sanomat, 19.5.11:58

På grund av sin vaghet kan veckans dåliga nyheter kallas bibliotekens gemensamma e-bibliotek. Syftet med Nationalbibliotekets långvariga tjänst är att samla digitalt material från folkbiblioteken bakom en enda webbdörr.

Med andra ord, nästan allt för alla, och gratis, som tidens rop lyder.

Men förläggarna engagerade sig mycket dåligt i projektet. Vilket är ganska förstående om du råkar äga till exempel en BookBeat-streamingtjänst, som Bonnierkoncernen, som i Finland bland annat inkluderar WSOY och Tammi. Det skulle innebära att du sågar av din egen gren.

Jag skulle väldigt gärna vilja kommentera detta projekt på ett helt annat sätt. Men vad gör du? Vi har ramverket, och både ministeriet och kommunerna har bränt euro, men det finns ingen substans.

EU-VALET

EVENEMANG

LMAJOEN MUSIIKKIJUHLAT
 ARMI OOPPERA
 7.6.-16.6.24

Lilli Paasikivi
 musiikkijuhlat.fi

PRIDE-veckan i Vasa och Korsholm
 10-16.6.24

<https://www.regnbagsallians.fi/>

VASA AIR SHOW 15.-16.6.

Finlands största flyguppvisning 2024!
 Finlands Flygförbunds huvud-flyguppvisning Flyguppvisningen arrangeras av ett team av Vasa Flygklubbs proffs. Vår organisation är redo att göra ditt deltagande framgångsrikt. Finlands Luftfartsförbunds (SIL) årliga huvudflyguppvisning är också flygvapnets, arméns och Gränsbevakningsväsendets huvudflyg-uppvisning. Flyguppvisningen ordnas i samarbete med Finlands mest erfarna flyguppvisnings-arrangörer, som har erfarenhet av att arrangera 20 internationella flyguppvisningar i Finland, Europa och Asien.
<https://vaasaairshow.fi/fi/etusivu>

KALEVALASPELEN detta år i vasa
 27-39.6.2024

FM-tävlingen i friidrott, Kalevaspelen, är ett av de främsta nationella idrottsevenemangen i Finland.
<https://kk2024.fi/>

VAASA FOOTBALL CUP
 5.-7.7.2024

<https://www.wasafootballcup.com/>

"HERÄTTÄJÄJUHLAT" I VASA 5.-7.7.2024

I sommar arrangeras Vasas andra uppväckelsefestival, hela 60 år efter den senaste händelsen.

Dagarnas motto är "Ge vind i seglen". Festivalområdet ligger mitt i centrum, tillsammans med många hotell och res-

tauranger, vilket gör det enkelt att ta sig runt till fots eller med cykel. I Vasa är du verkligen vid havet, eftersom avståndet från torget till stranden endast är några hundra meter. En lugn kvällspromenad längs stranden, ett besök i lekparken eller utforskande av stadens magnifika kulturutbud kan enkelt göras i omedelbar närhet av festivalområdet.
 "Körttiradio" sänder program dygnet runt under dagarna

TANGOMARKKINAT 40 år
 10-14.7.2024

Seinäjäki
<https://www.tangomarkkinat.fi/>

LOHTAJAN KIRKKOMUSIIKKIJUHLAT

23-28.7.2024
www.kirkkomusiikkijuhlat.fi

KORSHOLM MUSIC FESTIVAL

Tjuvstart-Varaslähtö-Early Start
 23.7.24 kl 19.30
 Trefaldighetskyrkan i Vasa
 "POHJALAISIA"-stumfilm, Jimi Järvinen orgel
www.korsholmmusicfestival.fi

KORSHOLM MUSIC FESTIVAL

24.7 - 31.7.24
www.korsholmmusicfestival.fi

VAASA FESTIVAL

1-3.8.2024
<https://vaasafestival.fi/>

TOVE TEUVALLA-OPERA

Östermark kyrka .Teuvan kirkko
 3.8.24 - 11.8.2024
 3.8. jl 18
 4.8.kl 15
 8.8. kl 19
 9.8. kl 19
 10.8. kl 15
 11.8. kl 14
<https://www.korsholmmusicfestival.fi/tove-teuvalla/operan-tove-teuvalla>

WASA FUTURE FESTIVAL

5-10.8.2024
 Wasa Future Festival 2024 kommer att äga rum den 5-10 augusti. Evenemanget samlar kunniga och motiverade personer från näringslivet, universiteten, de regionala beslutsfattande organen och ministerkärnorna för att fokusera på att lösa problem i Vasa och runt om i Finland. Festivalen täcker teman som sträcker sig från industriella innovationer till kulturella aspekter och erbjuder en plattform för samarbete och problemlösning. Evenemanget kan följas på Wasa Future

Festivals YouTube-kanal.
 Wasa Innovation Center Gerbyvägen 18
 65230 Vasa
<https://wasafuturefestival.fi/>

VAASAN MARSSI

9.-11.8.2024
 Vaasan Kävelyklubi ry/ryf
www.vaasanmarssi.fi

KONSTENS NATT- TAITEIDEN YÖ
 15.8.2024

Men redan nu kan man börja planera olika evenemang, anmälan för denna har öppnats.

RITZ

NON-STOP

Lokala artister och band
 24-25.5.2024
 Free Entry
ritz.fi

VASA STADSTEATER

12.9.2024 saa ensi-iltansa klassikkomusikaali Cabaret, joka on tarina elämäntähtäistä ihmisistä vuosien 1929-1930 Berliinin sykkeessä. Nuori amerikkalainen kirjailija Clifford Bradshaw etsii itseään, ihannoii vapaata maailmaa. Englantilainen kabareelaaja Sally Bowles nauttii asemastaan Kit Kat Klubin rakastettuna päätähtenä. Heidän kohdatessaan käynnistyy musikaalin tarina.

VAASA LITTFEST

tila - tillstånd
 13.-17.11.2024
vaasa.fi/littfest

TIKANOJA

ÅRETS KONSTHÄNDELSE I VASA!

EERO JÄRNEFELTS UTSTÄLLNING öppnar den 23.11.24

FINLANDS PRESIDENT

President Stubb besökte daghemmet Pakkalanrinteen päiväkoti i Vanda
 Tisdagen den 21 maj 2024 gjorde republikens president Alexander Stubb ett besök på daghemmet Pakkalanrinteen päiväkoti i Vanda.

© Tasavallan presidentin kanslia, kuvaaja: Matti Porrrre

Hitta ro på vägen!

Hitta ro på vägen: En titt på Europas vägkyrkor

I århundraden har kyrkor fungerat som platser för tröst och andlig förnyelse för samhällen. Men i det moderna Europa har ett unikt koncept dykt upp: vägkyrkor. Dessa är kyrkor speciellt designade eller anpassade för att välkomna resenärer och erbjuder en fristad för bön, reflektion eller bara en fridfull paus från resan.

Tyskland: Pionjärnationen

Tyskland anses ha fött vägkyrkans koncept. Den första tros ha öppnat för decennier sedan i Baden-Baden och erbjöd en rastplats för trötta resenärer på Autobahn. Dessa Autobahnkapell, som de ibland kallas, har ofta en distinkt arkitektur, vilket skapar ett visuellt slående landmärke längs motorvägen.

Finlands omfattande nätverk

Finland har tagit emot vägkyrkans koncept med anmärkningsvärd entusi-asm. Med över 200 vägkyrkor utspridda över landet erbjuder de en fristad för resenärer, särskilt under sommarmånaderna. Medan vissa stänger under vintern, förblir några dedikerade öppna året runt och erbjuder en varm och välkomnande plats för alla.

Utöver gränserna: Vägkyrkor blir vanligare

Medan Tyskland och Finland har de mest etablerade nätverken, vinner konceptet med vägkyrkor gradvis mark i andra europeiska länder. Österrike, Ungern och Nederländerna är bara några få exempel där du kan hitta dessa resvänliga gudstjänstplatser.

Finns det vägkyrkor i USA?

För närvarande är konceptet med dedikerade vägkyrkor inte lika utbrett i

USA. Men det finns exempel på kyrkor längs större motorvägar som erbjuder liknande gästfrihet för resenärer. Vissa har anvisade rastplatser eller öppnar sina dörrar för bön och kontemplation. Dessutom har lastbilsstopp ofta kapell eller utsedda lugna utrymmen som vänder sig till resenärer på vägen.

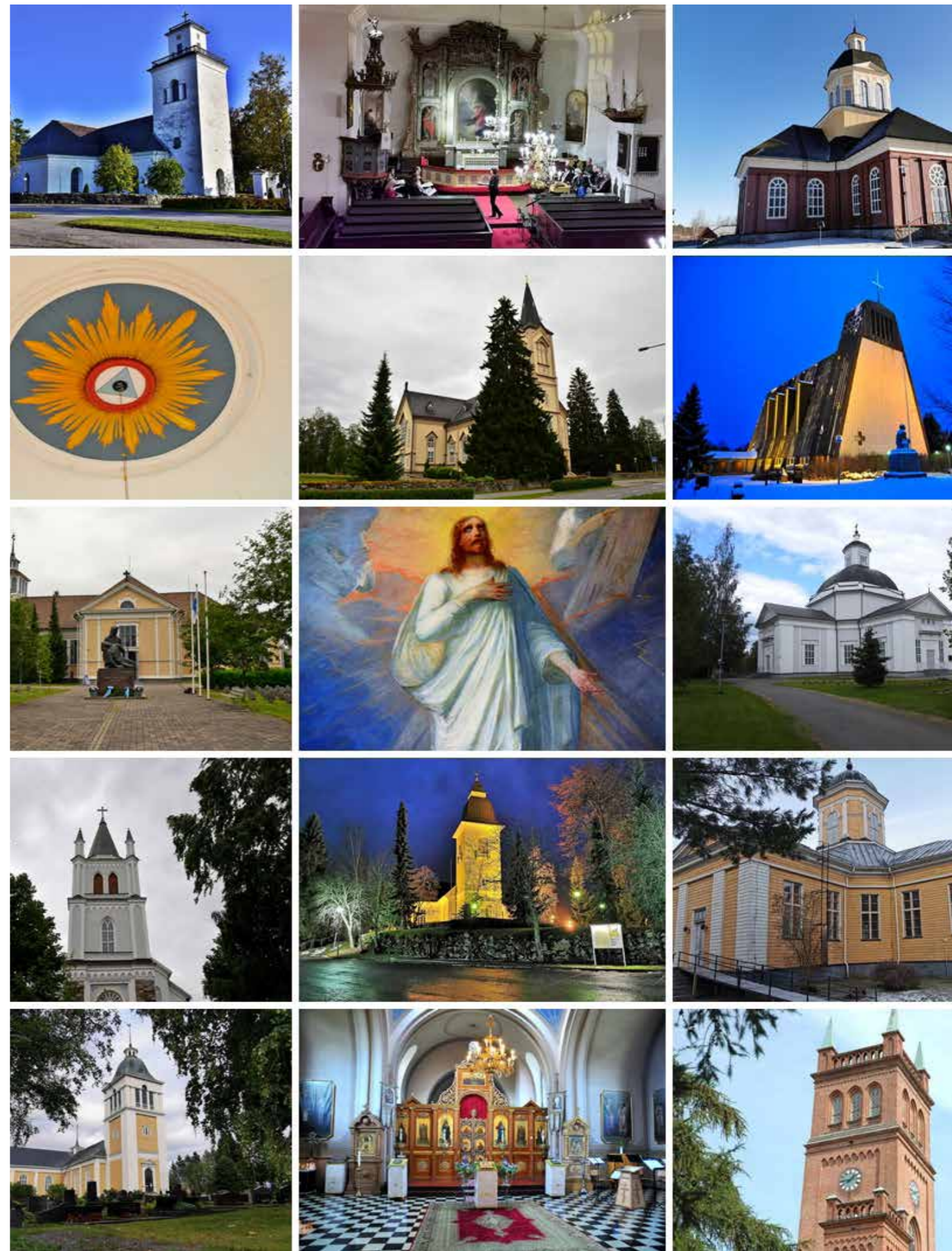
En ledstjärna för den moderna resenären

I en tid med snabba resor erbjuder vägkyrkor en värdefull tjänst. De erbjuder en plats för trötta resenärer att hitta en stunds lugn, återkoppla med sin tro eller helt enkelt uppskatta ett vackert utrymme. Den unika arkitekturen och den välkomnande atmosfären gör dem till mer än bara rastplatser; de är kulturella landmärken och bevis på den varaktiga kraften i andlig förbindelse.

Så här hittar du till vägkyrkan!

I Finland öppnar över 260 vägkyrkor sina dörrar för besökare på sommaren. Många av dessa kyrkor är lättillgängliga genom att följa de vita vägkyrkoskyltarna längs vägkanten. Innan din resa bör du dock ta en titt

på Tiekirkot.fi webbplats, där du kan hitta detaljerad information om vägkyrkor. • Du kan söka efter vägkyrkor med hjälp av kartsökningen och välja din egen sommarlovsrutt för att se vilka kyrkor som faller längs vägen. • Du kan också bläddra i listan över vägkyrkor och söka efter kyrkor enligt plats eller kyrkotyp (trä-, betong- och stenkyrkor). Kyrkans öppettider varierar, så kolla alltid vår hemsida på kyrkans egen sida. De flesta kyrkor är öppna 5.6.–20.8. från 11 till 16, men vissa vägkyrkor betjänar besökare året runt. Kyrkor kan erbjuda gudstjänster samt andra evenemang som konserter och meditation. Finlands första landsvägskyrkor öppnades i början av 1990-talet, till en början i några kyrkor i norra Finland. Idén om kyrkor med öppna dörrar, som har sitt ursprung i Tyskland, har sedan dess blivit utbredd. Både evangelisk-lutherska och ortodoxa kyrkor är med, och nya kyrkor ansluter sig varje år. Dessutom kan du hitta information om Road Churches på Facebook och Instagram på konto @tiekirkot. Följ Road Churches på sociala medier och beundra människors kyrkospotting med hashtaggen #tiekirkko

Lähialueemme tiekirkkoja

Mystiska mossjättar tar över Glaspalatstorget

Mystiska mossjättar tar över Glaspalatstorget – Amos Rex utställning inbjuder oss att ifrågasätta och drömma på barns orädda sätt

En grön mossjätte utrustad med skidor och stavar har anlänt till Amos Rex kullar, redo att utforska okänd terräng. Vandraren upplever att världen utforskas genom att resa, men också med hjälp av känslosinnet – speciellt via händernas beröring. Det är kanske därför jätten rör vid sin öppna handflata med ena handens två fingrar och formar tecknet som betyder att gå eller att vandra.

Vandraren är en av fyra jättelika, illgröna figurer som tillfälligt har slagit läger på Glaspalatstorget och på Bio Rex terrass. Kim Simonssons (f. 1974) mossjättar är cirka fyra meter höga figurer som kommunicerar med varandra genom teckenspråk. Verken har inskaffats för att bli en del av Konstsamfundets samling, som är en av de mest omfattande

privata konstsamlingar i Finland.

Mossjättarnas långa resa hem går via Helsingfors centrum

Jättarna Vandraren, Samlaren, Vänskap och Bringaren av ljus är på hemresa till skogen. Under sommaren tar de en vilopaus på Amos Rex kullar på Glaspalatstorget, och därefter fortsätter de småningom till sin slutstation, en lumrig skogsglänta på Amos Andersons sommarställe, Söderlångvik gård på Kimitoön. Där stannar de permanent, och blir gradvis en del av skogens ekosystem.

“Jag hade en vision av en stor mossfigur i skogen, så att man av misstag i skogen skulle möta en vänlig jätte. Den drömmen kommer nu också att bli verklig med att de fyra jättarna flyttar till skogsgläntan i Söderlångvik.”, säger Simonsson.

Mossjättarna kan hittas i Söderlångvik-skogen från och med våren 2025.

Simonsson beskriver sina jättar som utopiska mossbarn. Han har gett varje individ i gruppen en egen specifik uppgift och varje uppgift är lika viktig. En bär verktyg medan en annan har skidor på sin rygg. Det lönar sig att fästa uppmärksamhet också vid mossjättarnas händer, som spelar en viktig roll; jät-

tarna kommunicerar med varandra och med omvärlden på teckenspråk.

Skulptören Kim Simonsson bor och arbetar i konstnärsbyn Fiskars i Västnyland. Han har arbetat med keramiska mossfigurer i närmare tio år – mossjättarna är hans hittills största verk.

Mossjättarna står på Glaspalatstorget 29.4–20.10.2024. Utställningens kurator är Kai Kartio.

Teckenspråk är för alla

Teckenspråk är visuella språk som används av döva, hörselskadade och hörande personer. De består av olika tecken, där hand-, kropps- och munrörelser samt ansiktsuttryck kombineras. I Finland används två olika teckenspråk: finlandssvenskt och finskt teckenspråk, vilket också Kim Simonssons Mossjättar talar.

Vårens andra utställningar

I slutet av mars öppnas utställningen Så känns det, tillsvidare med verk ur museets samlingar samt Josefina Nelimarkkas utställning The Cloud of Unknowing. Utställningarna är öppna 27.3–8.9.2024.

(Amos-Rex)

Hettan dödar dig först: En gripande titt på vår brännande framtid

Jeff Goodells "Thea Heat Kills You first", "Hettan dödar dig först: Liv och död på en svedd planet" är en dystert och oroande djupdykning i det eskalerande hotet från extrem värme. Goodell, en erfaren miljöjournalist, väver skickligt samman vetenskapliga bevis, historiska anekdoter och personliga berättelser för att måla en levande bild av en framtid som alltmer domineras av värmeböljor.

Boken öppnar med en gripande redogörelse för den dödliga europeiska värmeböljan 2003, som belyser hur oförberedda städer är för sådana extrema temperaturer. Goodell går sedan djupare ner i vetenskapen och förklarar hur mänsklig aktivitet, särskilt utsläpp av växthusgaser, pressar vår planet mot en brytpunkt. Han utforskar de komplexa återkopplingslingor som förvärrar värmen, såsom smältningen av polarisarna och ökenspridningen, vilket leder till ännu mer extrema väderhändelser.

Goodell drar sig inte för de mänskliga kostnaderna för stigande temperaturer. Han beskriver de förödande effekterna på jordbruket, där missväxt hotar den globala livsmedelssäkerheten. Han utforskar ökningen av värmeslag och värmerelaterade sjukdomar, särskilt bland utsatta befolkningar. Ett särskilt gripande kapitel beskriver kampen för ett samhälle

i Phoenix som står inför alltmer outhärdliga somrar.

Boken är inte bara dystert. Goodell ägnar avsnitt åt potentiella lösningar, och utforskar innovativa anpassningsstrategier och tekniska framsteg som värmestålgrödor och reflekterande ytor för städer. Han porträtterar individer och samhällen som aktivt arbetar mot en mer hållbar framtid. Men Goodell understryker nödvändigheten av handling, och hävdar att en global, storskalig förändring krävs för att undvika de värsta scenarierna.

Recension:

"Hettan dödar dig först" är en välskriven och engagerande läsning. Goodells prosa är klar och koncis, vilket effektivt förmedlar komplexa vetenskapliga begrepp till en allmän publik. Användningen av personliga berättelser från personer som drabbats av värmeböljor ger en kraftfull emotionell dimension åt berättelsen. Boken har bra tempo, med en blandning av historisk kontext, aktuella trender och potentiella lösningar.

Den stora mängden information som presenteras kan dock kännas överväldigande ibland. Medan Goodell erbjuder hopp med potentiella lösningar, förblir den övergripande tonen i huvudsak varnande. Läsare som söker en mer optimis-

Jeff Goodell. Foto: Lrvelasquez

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.

tisk syn kan finna boken känslomässigt dränerande.

Kommentarer:

En av bokens styrkor är dess betoning på sammankopplingen av klimatkrisen. Goodell visar hur extrem värme inte är en isolerad fråga utan snarare ett symptom på en större ekologisk obalans. Boken utmanar effektivt läsaren att överväga klimateffekternas ringverkningar och belyser de långtgående konsekvenserna för hälsa, livsmedelssäkerhet och social stabilitet.

En annan anmärkningsvärd aspekt är Goodells utforskning av samhällsliga orättvisor i mötet med klimatförändringar. Han visar hur låginkomstområden och

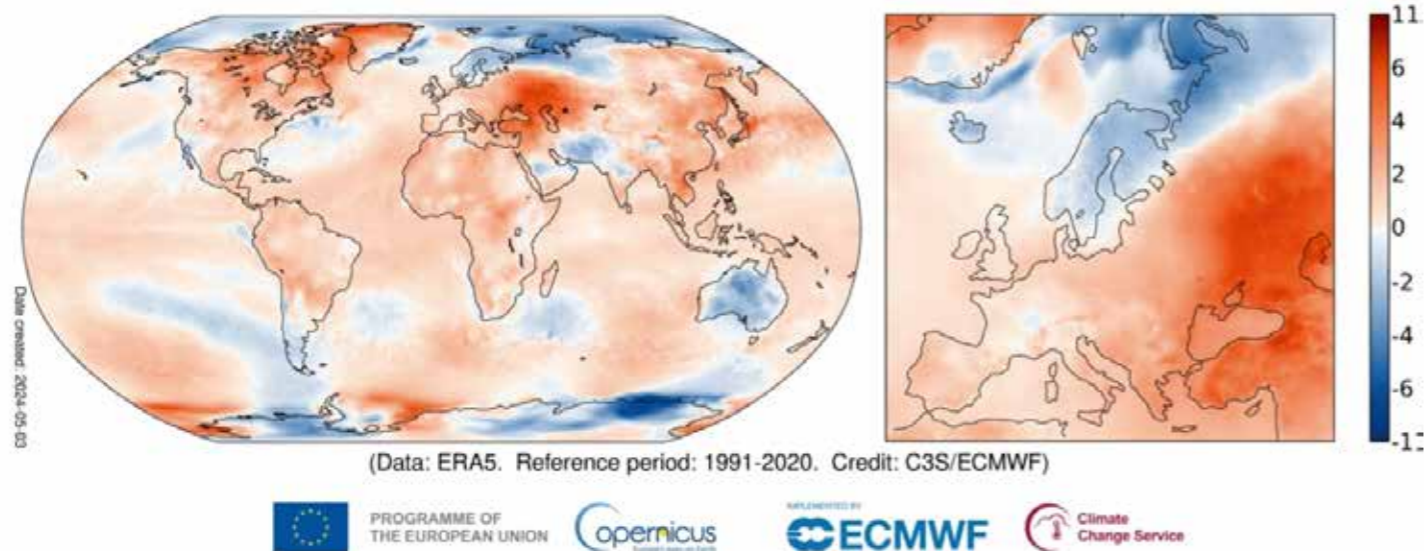
utvecklingsländer ofta drabbas oproportionerligt hårt av extrem värme, eftersom de saknar resurser för att anpassa sig. Detta väcker viktiga frågor om miljö rättvisa och behovet av globalt samarbete.

Sammantaget fungerar "Hettan dödar dig först" som en kraftfull väckarklocka. Den tvingar läsarna att konfrontera klimatkrisens brådskas och de potentiellt förödande konsekvenserna av att inte agera. Även om det inte är en lätt läsning är Goodells arbete ett viktigt bidrag till samtalet om vår planets framtid, och uppmanar till en omvärdering av vår relation till miljön och de val vi gör idag som kommer att forma morgondagens värld.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

April 2024 visade rekordhög globala temperaturer

Surface air temperature anomaly for April 2024 relative to the April average for the period 1991-2020. Data source: ERA5. Credit: Copernicus Climate Change Service/ECMWF.

I en alarmerande trend har april 2024 registrerats som den varmaste april globalt sett i dataregistret och överträffat alla tidigare rekord. Enligt data från ERA5-ytluftstemperaturen nådde den genomsnittliga globala temperaturen för april 15,03°C. Detta innebär en betydande ökning med 0,67°C över genomsnittet för april 1991-2020 och 0,14°C över det tidigare rekordet som sattes i april 2016. Detta är den elfte månaden i rad som kräver titeln som den varmaste i ERA5-dataregistret för dess respektive månad.

Jämfört med den förindustriella referensperioden (1850-1900) var april 2024 förbluffande 1,58°C varmare, vilket understryker den snabba takten i den globala uppvärmningen. Under de senaste tolv månaderna (maj 2023 - april 2024) har den globala genomsnittstemperaturen varit den högsta som registrerats, vilket överstiger genomsnittet för 1991-2020 med 0,73°C och det förindustriella genomsnittet

med 1,61°C.

Europeiska temperaturer för april 2024 var också märkbart över genomsnittet, med en genomsnittstemperatur på 1,49°C över genomsnittet för april 1991-2020, vilket gör det till den näst varmaste april månaden som registrerats för kontinenten. Östra europeiska regioner upplevde de mest betydande avvikelserna från genomsnittstemperaturerna, medan Fennoskandia och Island såg under genomsnittet för temperaturer.

Utanför Europa upplevde regioner med betydligt över genomsnittliga temperaturer norra och nordöstra Nordamerika, Grönland, östra Asien, nordvästra Mellanöstern, delar av Sydamerika och större delen av Afrika. Den försvagande El Niño i östra ekvatoriala Stilla havet gjorde lite för att mildra marina lufttemperaturer, som förblev ovanligt höga.

Den globala havsyttemperaturen (SST) för april 2024 över 60°S-60°N satt ett nytt rekord på 21,04°C, något under det tidigare rekordet för mars 2024 på 21,07°C. Detta är den trettonde månaden i rad där SST har varit den varmaste i ERA5-dataregistret för dess respektive månad.

Temperaturavvikelser var tydliga

över Europa, med västra Ryssland, östra Ukraina och Turkiet som upplevde särskilt varma avvikelser. Å andra sidan var temperaturen under genomsnittet över större delen av Fennoskandia.

Internationellt sett upplevde nordliga och nordöstra Nordamerika, Grönland och delar av Asien temperaturer betydligt över genomsnittet, med vissa områden som upplevde värmeböljor. Sydamerika och Afrika registrerade också temperaturer över genomsnittet, med extrema värmebetingelser i Sahel-regionen i början av månaden.

I kontrast upplevde Australien temperaturer under genomsnittet, liksom delar av Mellanöstern, Iran och Pakistan. Norra Sibirien och södra Sydamerika upplevde också temperaturer under genomsnittet.

Den fortsatta ökningen av marina lufttemperaturer, trots den försvagande El Niño, är orsak till oro, med rekordhög SST:er som fortsätter över stora delar av tropikerna och andra havsbas-sängar. Denna uppvärmningstrend understryker det brådskande behovet av globala klimatåtgärder för att mildra effekterna av klimatförändringarna.

(Källa: C3S)

Klimatförändringarnas påverkan på folkhälsan: Att förstå nya risker

Vår globala klimatförändring är en dramatisk omvandling med konsekvenser som sträcker sig långt bortom rubriker om smältande glaciärer och extrema väderhändelser. En oroande verklighet håller på att träda fram – klimatförändringarna påverkar folkhälsan på ett djupgående sätt och väcker allvarliga farhågor för ökningen och förstärkningen av olika sjukdomar och hälsoproblem.

Dags att agera är nu. Genom att implementera en omfattande strategi som kombinerar begränsning, anpassning, folkbildning och internationellt samarbete kan vi skydda hälsa och välbefinnande för nuvarande och framtida generationer i en snabbt föränderlig klimatomgivning.

Ett av de mest akuta hoten ligger i den ökade förekomsten och svårighetsgraden av vissa sjukdomar. Stigande temperaturer och förändrade nederbördsmonster skapar idealiska häckningsplatser för sjukdomsbärande insekter som myggor och fästingar. Detta innebär en potentiell spridning av vektorburna sjukdomar som malaria, denguefeber, zikavirus och Lyme borreliosa. Regioner som tidigare varit skonsade från dessa hot kan nu stå inför ökade risker, vilket lägger en betydande belastning på sjukvårdssystem och de samhällen de betjänar.

Påverkan sträcker sig längre än infektionssjukdomar. Förändringar i temperatur och nederbörd kan avsevärt förändra spridningen

och mängden av allergiframkallande pollen och mögelsporer. Detta innebär en försämring av luftvägsjukdomar som astma och allergisk rinit för många individer. Dessutom hotar värmeböljor, en växande konsekvens av klimatförändringarna, människors hälsa direkt. Dessa alltmer frekventa och intensiva värmeepisoder kan orsaka värmerelaterade sjukdomar som värmeslag och uttorkning, där sårbara grupper som äldre, barn och personer med befintliga hälsoproblem löper störst risk.

Sambandet mellan klimatförändringar och luftkvalitet är också oroande. Högre temperaturer bidrar till bildandet av marknära ozon och partiklar. Exponering för dessa föroreningar är direkt kopplat till luftvägs- och hjärt-kärlsjukdomar, inklusive kronisk obstruktiv lungsjukdom (KOL), hjärtattacker och stroke. Skogsbränder, som blir allt vanligare och svårare på många håll i världen, förvärrar ytterligare luftkvalitetsproblemet genom att släppa ut skadliga föroreningar och partiklar i atmosfären.

Klimatförändringarna utgör också ett växande hot mot vattenburna sjukdomar. Stigande temperaturer kan leda till förorening av vattenkällor och spridning av vattenburna patogener, vilket ökar förekomsten av diarrésjukdomar som kolera och kryptosporidios. Extrema väderhändelser som orkaner och översvämningar kan störa vatten- och saneringsinfrastrukturen, vilket ytterligare ökar risken för utbrott av vattenburna sjukdomar.

Vägen framåt kräver en flerdimensionell strategi. Vi måste prioritera begränsningsinsatser för att

minska utsläppen av växthusgaser och bromsa takten i klimatförändringarna. Samtidigt måste anpassningsstrategier implementeras för att hantera de aktuella och förväntade effekterna. Att stärka sjukvårdssystem och folkhälsoinfrastruktur är avgörande för att effektivt kunna hantera nya hälsoproblem.

Lösningen går dock utöver tekniska åtgärder. Vi måste aktivt främja medvetenhet och utbildning om kopplingen mellan klimatförändringar och folkhälsa. Att ge individer och samhällen denna kunskap är avgörande för att ta proaktiva steg för att skydda sin hälsa. Att inse den oskiljbara länken mellan miljö och människors hälsa är grunden för att bygga en mer hållbar och motståndskraftig framtid för alla.

Vidare är det avgörande att främja internationellt samarbete. Klimatförändringarna är en global utmaning, och inget enskilt land kan hantera den ensamt. Gemensamma insatser inom forskning, resursdelning och teknikutveckling är avgörande för att effektivt mildra klimatförändringarnas hälsoeffekter på global skala.

Dags att agera är nu. Genom att implementera en omfattande strategi som kombinerar begränsning, anpassning, folkbildning och internationellt samarbete kan vi skydda hälsa och välbefinnande för nuvarande och framtida generationer i en snabbt föränderlig klimatomgivning.

Melanos Coli: En godartad pigmentförändring i tjocktmen

Melanos coli, även känd som pseudomelanos coli, är ett vanligt fynd vid koloskopi och kännetecknas av brun eller svart slemhinnepigmentering i tjocktarmen. Denna artikel granskar etiologin, ofta kopplad till laxermedelsmissbruk, särskilt antrakvinoner, samt pigmentkompositionen (lipofuscin) och differentiering från melanin. Vi diskuterar den asymptomatiske karaktären, typiska endoskopiska fynd och frånvaron av etablerad behandling eller signifikanta komplikationer. Artikeln avslutas med att ta upp de icke-slugtliga bevisen angående en potentiell koppling till kolorektalcancer.

Introduktion:

Melanos coli är en godartad rubbning som kännetecknas av avlagring av pigment i tjocktarmens slemhinna. Trots sitt namn är det inte melanin som är ansvarigt för pigmentet, utan snarare lipofuscin, en biprodukt av cellulärt slitage. Denna artikel fördjupar sig i etiologin, klinisk presentation, endoskopiska fynd, behandling och den pågående debatten om dess koppling till kolorektalcancer.

Etiologi:

Den vanligaste riskfaktorn för melanos coli är långtidsanvändning av vissa laxermedel, särskilt de som innehåller antrakvinoner. Exempel inkluderar senna, cascara sagrada, rabarber, aloe

vera och frangula. Antrakvinoner tros stimulera melanogenes, en process som felaktigt leder till avlagring av lipofuscin i makrofager i colonets lamina propria. Andra föreslagna orsaker inkluderar kronisk inflammatorisk tarmsjukdom och exponering för tungmetaller, men bevisen är begränsade.

Symtom:

Melanos coli är vanligtvis asymtomatiskt. Det upptäcks ofta av en slump under koloskopi utförd av orelaterade skäl.

Endoskopiska fynd:

Koloskopi avslöjar karakteristisk brun eller svart mukosal pigmentering, vanligtvis i ett fläckigt eller marmorat mönster, som huvudsakligen drabbar högercolon. Pigmentet orsakar inga strukturella förändringar i colonväggen.

Behandling:

Melanos coli kräver ingen specifik behandling i sig själv. Den primära strategin innebär att identifiera och hantera den bakomliggande orsaken, såsom att avbryta användningen av laxermedel innehållande antrakvinoner. Alternativa laxermedel som fibertillskott eller osmotiska laxermedel kan övervägas.

Komplikationer:

Melanos coli är inte förknippat med några signifikanta komplikationer. Det orsakar inte inflammation, blödning eller obstruktion.

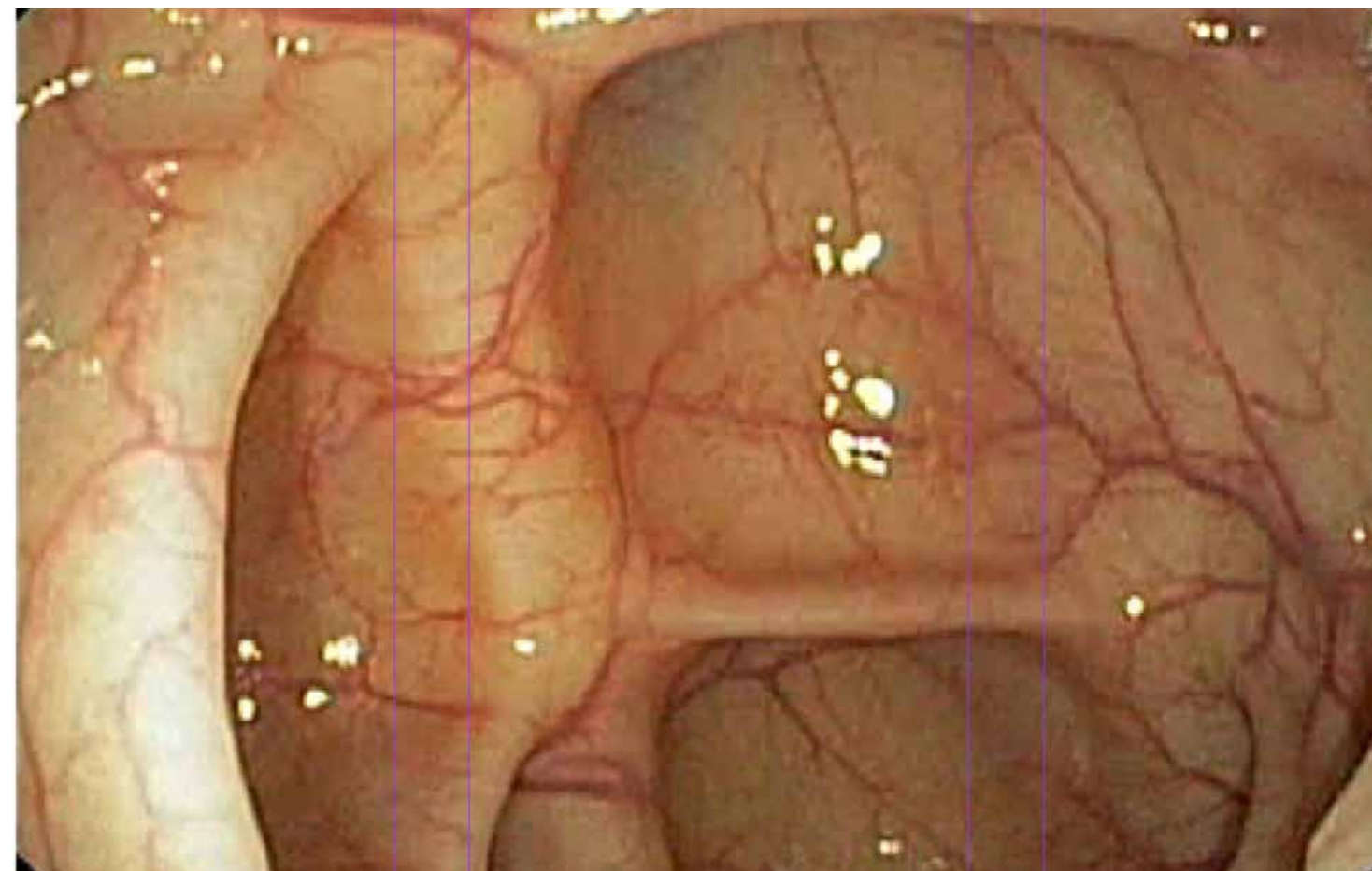
Koppling till Cancer:

Den potentiella kopplingen mellan melanos coli och kolorektalcancer är fortfarande föremål för debatt. Medan vissa studier tyder på en högre prevalens av melanos hos patienter med kolorektala polyper eller cancer, har andra inte funnit ett tydligt samband. Mer forskning behövs för att avgöra om melanos coli är en riskfaktor eller bara ett slumpmässigt fynd hos dessa patienter.

Slutsats:

Melanos coli är en godartad pigmenteringsrubbning i kolon som oftast kopplas till användning av laxermedel innehållande antrakvinoner. Det är asymtomatiskt och diagnostiseras vid koloskopi. Behandlingen fokuserar på att hantera den bakomliggande orsaken, och tillståndet medför inga signifikanta komplikationer. Den potentiella kopplingen till kolorektalcancer kräver ytterligare forskning.

Notera: Denna artikel är endast avsedd för informations syften och bör inte tolkas som medicinsk rådgivning.

Normal slemhinna i tjocktarmen

De verkligen påtagliga pigmentförändringarna i tjocktarmens slemhinna vid Melanosis coli

EKONOMI

Betala mer, få mindre: "Shrinkflation" och "Cheapflation" i inflationens tidevarv

Inflationen tömmer plånböckerna vid kassan, men konsumenter står inför en dubbel smäll: fenomenet "shrinkflation" och dess mer smygande kusin "cheapflation".

Shrinkflation: En välkänd fiende

Shrinkflation, en sammanslagning av orden "shrink" (krympa) och "inflation" (inflation), är en väl dokumenterad praxis där tillverkare subtilt minskar kvantiteten av en produkt samtidigt som de behåller eller till och med höjer priset. Det innebär i praktiken att du betalar mer för mindre av samma produkt.

Exempelvis kan din favoritchokladkaka ha krympt något i storlek, eller din flingpaket kan numera innehålla några färre flingor. Även om förändringen kan verka obetydlig vid en första anblick, kan den ackumuleras till betydande summor över tid, särskilt för budgetmedvetna konsumenter.

Cheapflation: En listig strategi

Cheapflation tar den här strategin ett steg längre. Här minskar tillverkarna inte bara kvantiteten utan justerar även själva receptet, och ersätter ingredienser av högre kvalitet med billigare alternativ. Detta kan gå obemärkt förbi konsumenter som enbart förlitar sig på varumärkeskännedom.

Foodwatch, en belgisk konsumentskyddsorganisation, avslöjade nyligen denna praxis. De identifierade fall där produkter som surimi-stic-

kor innehöll mindre fisk, majonnäs hade en lägre ägghalt (hämliäng = innehåll) och choklad innehöll mindre kakao. Oroväckande nog sammanföll dessa förändringar ofta med prishöjningar, vilket ledde till att konsumenter kände sig dubbel lurade.

Tillverkarnas försvar

Tillverkare hänvisar ofta till stigande råvarukostnader som en motivering för dessa metoder. Inflationen sätter visserligen press på produktionen, men kritiker menar att bristen på transparens kring receptändringar och prishöjningar är oacceptabel.

Kampen för rättvisa

Foodwatches undersökning understryker behovet av ökad transparens från tillverkarna. Konsumenter förtjänar att veta exakt vad de betalar för, särskilt när de står inför stigande matpriser. Till-

synsmyndigheter har också en roll att spela för att säkerställa rättvisa metoder och skydda konsumenters rättigheter.

Vad kan du göra?

Bli en etikettdetektiv: Läs ingredienslistor noggrant och jämför produktstorlekar och priser mellan olika märken.

Välj budgetmärken: Du kan bli förvånad över kvaliteten på butikens egna märkesvaror.

Storhandla: Om du har lagringsutrymme kan det ge bättre värde för pengarna att köpa basvaror i större mängder.

Förespråka transparens: Stöd organisationer som Foodwatch som främjar konsumenters rättigheter och kämpar för rättvisa metoder. Genom att hålla oss informerade och göra välgrundade val kan vi navigera inflationens komplexiteter och se till att vi får valuta för pengarna.

BIOGRAFISKT BIBLIOTEK

Irma Rewell - Vaasan oopperan sielu
Kirjoittaja: Katarina Korkman

Sauli ja Merta Kentalan seitsemästä lapsesta vanhin, Irma Lahja syntyi viattomien lasten päivänä 1929 Kaustisella. Hänet vihittiin 1954 Vaasassa Tauno Emil Oskar Rewellin kanssa. Tauno Rewell toimi 1960-luvulla maan suurimpiin rautakauppoihin kuuluvan Vaasan Teräksen toimitusjohtajana. Hän oli vuosikymmenten ajan tunnettu halimo Pohjanmaan ja Vaasan elinkeinoelämässä ja sai ansiostaan kauppaneuvoksen arvon.

Irma Rewell edusti urheilukilpailuissa Vaasan Vasamaa lajeinaan 100 metrin juoksu, aitajuoksu ja pituuslyöpy. Hänen voitontaltonsa oli erityisen vahva: Rewell lähti aina kisaan voittamaan. Turmokus ja määrätietoinen nainen oli jo nuorena lahjakas. Rewell opiskeli Helsingin yliopistossa lääketieteitä ja toimi opintojen jälkeen vuosina 1957–1990 Vaasan yhteiskoulun liikunnan ja terveysopin vanhempana lehtorina. Opettajana hän oli tiukka, mutta persoonallinen ja kannustava. Hän korosti erityisesti arkielämän merkitystä. Naisten aseman ajaminen iskostui oppilaisiin jo varhain tyttöjen omaan liikunnanopettajan toimesta. Opettaja Rewell kehotti äänestämään naisia.

Lue lisää - Läs mera
www.naistenaani.fi

En berättelse om operasångaren Irma Rewell finns i biblioteket

Projektet "Kvinnor berättar": Tusen kvinnors berättelser lagts till i det biografiska biblioteket

Minst 50 berättelser med anknytning till Vasa!

Det finländska samhällets och kulturens historia har till stor del byggts på människors handlingar och inflytande, men kvinnornas roll i denna berättelse har ofta försumrats. Kvinnors handlingar, influenser och livserfarenheter har dokumenterats förvånansvärt lite i det kollektiva minnet. För att ändra på detta har projektet "Kvinnor berättar fötts," vars mål är att göra kvinnors berättelser och inflytande till en del av den finländska historieskrivningen.

Webbpublikationen Kvinnor berättar (Naisten Ääni), som lanserades 2017 för att fira Finlands 100-årsjubileum, är en del av Finlands Kvinnoförbunds arbete med att producera omfattande material om finländska kvinnors liv och deras inverkan på samhället. Kärnan i projektet är viljan att producera och sprida information om vad kvinnor har gjort, hur de har bidragit till samhällets utveckling, hur de har levt och hur de

har överunnit livets utmaningar.

Våren 2024 publicerades den tusende biografien, och många fler har tillkommit sedan dess. Minst femtio historier berättar om kvinnor från Vasa eller kvinnor vars liv är kopplade till vår stad.

Det är skäl att nämna några kända Vasabor vars biografi finns i Kvinnornas röstbibliotek: Irma Rewell, Ritva Hyöky, Eeva Kauppi, Alexandra Frosterus-Såltin, Rosina Heikel,

Ett mångsidigt deltagande i nätpublikationen är välkommet, och nationella, lokala och familjekvinnor är välkomna att delta. Syftet är att lyfta fram olika berättelser och erfarenheter: vardagshjältinnor, de som slitit i organisationsarbetet, synliga och osynliga, högljudda och tysta. Vi vill sammanställa material som speglar de finländska kvinnornas mångsidiga bidrag till samhället och kulturen.

Du kan skriva nya biografiska artiklar för Women's Voice onlinepublikation eller kopiera tidigare publicerade artiklar i kvinnoorganisationers tidskrifter,

så länge det ursprungliga förlaget har tillstånd att publicera på nytt. Dessutom utmanar vi organisationer och enskilda medborgare att delta i insamlingen och dokumentationen av kvinnors berättelser i sina egna samhällen. Målet är att göra Women's Voice-projektet till en uppvisning i kvinnors styrka och samtidigt skapa en unik helhet av information om finländska kvinnors liv.

På sidan Bli en del av oss finns fler tankar och idéer om hur var och en av oss kan delta i projektet Women's Voice och göra de finländska kvinnornas berättelser mer synliga och meningsfulla. Kom med och hjälp oss att berätta de finska kvinnornas oförglömliga historier! Women's Voice-biblioteket är permanent online och kommer också att vara till nytta för forskare i årtionden framöver – eller århundraden!

Här hittar du Women's Voices biografiska bibliotek:

<https://www.naistenaani.fi/>

Den nya Kaisatunneln öppnas för cyklister och fotgängare i Helsingfors

Den nya Kaisatunneln i hjärtat av Helsingfors öppnade sina dörrar för cyklister och fotgängare söndagen den 4 maj 2024, lagom till starten av den nationella cykelveckan. Den cirka 220 meter långa tunneln går under bangården vid Helsingfors järnvägsstation och förbinder Kajaniemi-parken med Ode och Medborgartorget. Förr i tiden var cykelsträckan mellan dessa punkter söder om järnvägsstationen 600 meter. Och vid flera trafikljus fick vi vänta.

Tunneln har planerats speciellt med tanke på cyklisternas behov, men det är också möjligt att gå ige-

nom den. Den har en egen cykelbana, en cykellift och en parkeringsplats för cirka tusen cyklar som kallas Cykelgaraget. Detta är dock ännu inte öppet. I framtiden kommer det också att finnas en cykelverkstad i Pyörätalli.

För fotgängare erbjuder tunneln en fri och enkel tillgång till Kajaniemi-parken och Ode. I ändan av tunneln har man byggt trappor för att komma till tågplattformarna. På Kajaniemi-parksida har man också byggt 40 låsställningar för cykelramar.

Byggandet av Kaisatunneln har tagit tre år och kostnaderna har sti-

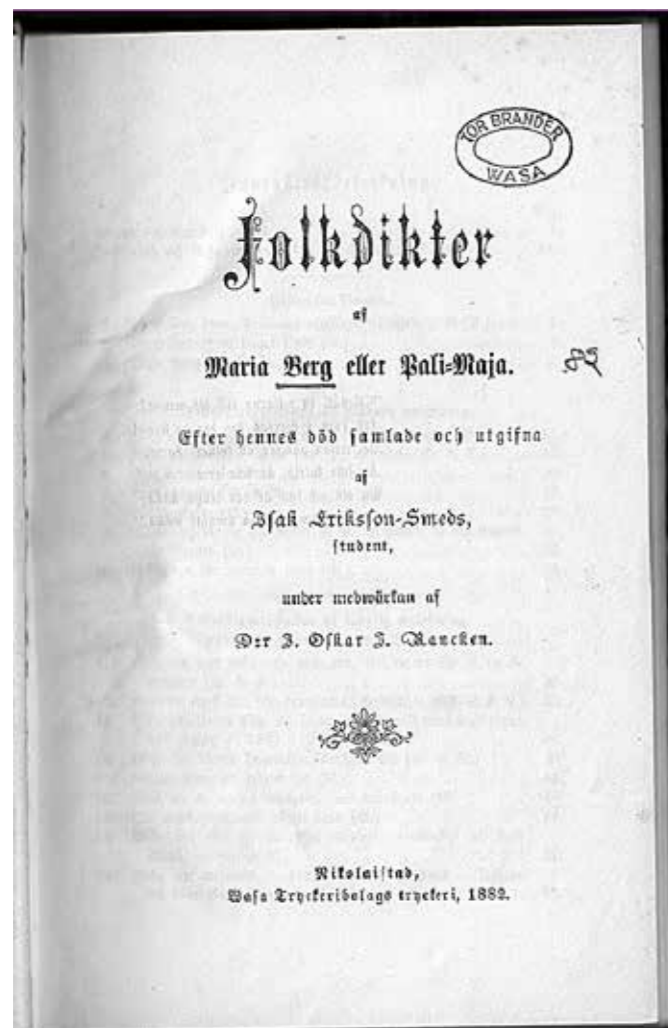
git från ursprungliga 25 miljoner euro till 32 miljoner euro. Projektet har dock gått enligt plan och det har inte förekommit några störningar i trafiken.

Den nya Kaisatunneln är en betydande förbättring av trafiksystemet i hjärtat av Helsingfors och kommer säkert att göra det lättare för cyklister och fotgängare att röra sig.

Karta: © OpenStreetMap-kartotajajat

HISTORISK POESI

Pärmbilden till diktsamlingen publicerad år 1882

Pali-Maja, Marie Johansdotter Berg

Marie Johansdotter Berg, känd under sin pseudonym Pali-Maja, föddes den 10 december 1784 i Pali, en gårdsgrupp vid Österlandsvägen i Pörtom. Hennes far, Johan Hansson Uppgård, hade flyttat till Pörtom från Pjelas i Närpes, sedan han gift sig med Maria Greta Uppgård och därmed blivit ägare till hälften av ett hemman med namnet Uppgård. Då hemmanet skiftades fick familjen flytta till en äng med namnet Pala eller Pali, ett namn som lever kvar ännu i vår tid. Familjen hade 14 barn, varav 9 klarade sig till vuxen ålder. Isak Smeds berättar om familjen i den diktbok som publicerades år 1882: "Alla barnen var utrustade med klokt huvud och lyckliga anlag att lära allt vad som föll dem i hågen."

Hon avled den 11 oktober 1867 i Närpes. Hon var på sin tid den mest produktiva kvinnliga poeten i vårt land.

På sin tid var hon en av de mest aktade personerna i Närpesnejden. År 1882 publicerades en bok innehållande de dikter som återfunnits och i förordet till denna skriver lektor Isak Smeds från Petalax: "Den skaldinna, vars visor otvivelaktigt allmännast sjungas över hela Österbotten och vilken jag i barn domen i min hembygd hört med så stor beundrad och aktning omtalas."

Pali-Maj måste nog ha varit väldigt begåvad, för redan som 18-åring blev hon "skolmästarinna" och i den rollen handhade hon undervisningen av barn i många byar i Närpes. Redan som 18-åring började hon skriva dikter. Som 20-åring besökte hon Stockholm, en resa som gick med båt från Närpes. Hennes medresenärer lär ha betecknat henne som en "sångfågel".

År 1814 födde hon en son vars far var

Mats Matsson Snickars från Norrnäs i Närpes. På den tiden var utomäktenskapliga förbindelser både skamliga och olagliga. Hon fick sota för detta "brott" med böter, men värre var att hon fick lida för sitt skamfilade anseende resten av sitt liv.

35 år gammal gifte hon sig med smeden Matts Mattsson Berg från Rangsby, och flyttade då till denna by, där hon livnärde sig som småskolelärare och poet fram till sin död. I äktenskapet fick hon fyra barn. Maken var enligt vad det berättas alkoholiserad, vilket sannolikt är orsakden den denna Pali-Majas dikt, den första dikten någonsin i Finland som talar om alkoholens negativa sidor:

*Suparn glas på glas uttömmar,
Kulan het,
drinkarn fet,
fan sin stek berömmar.*

*Syndarn super, satan skrattar,
skyndar på:
låt då gå!
Han sitt rov högt skattar.*

*Tänk, vad hustru, barn få lida
för ditt rus,
I ditt hus
med mång' tårar kvida,*

*tänka så: nu kommer svinet
som ett as
rys och fas',
ragland' av brännvinet.*

Sitt fjärde barn i äktenskapet födde hon 40 år gammal, en dotter med namnet Clara Johanna. Maken dog år 1847. Trots att hon var en väldigt produktiv poet upp i hög ålder gav denna verksamhet just inga inkomster. Efter makens död levde hon på socknens välgörenhet och hon bodde i ett rum i sin mågs smedja. Det berättas att hon var tvungen att bränna en del av sina dikter en kall vinter för att få litet värme. En stor del, kanske den största delen, av hennes dikter är förlorade.

Men ett femtiotal finns bevarade. Många av dessa är dystra och beskriver plötsliga olyckor och dödsfall. Men det

Paligårdarna 1967. Foto: Rafael Olin SLF's bildarkiv, www.sls.finna.fi, CC

BY 4.0

finns många mera optimistiska dikter, som t.ex. "Kärleksvisa" och "Tankar om äktenskapet".

Känd är också en annan "fyllerivisa" omfattande ett tjugotal verser. Här är sex verser av denna visa:

*En ny visa vill jag sjunga.
kom och hör,
ni som bör.
gamla med de unga.
som sig vant begären följa
Denna sång,
fast ej lång,
skall ej er levnad dölja.*

*När som sabbaten inträder,
står du opp
i fullt lopp,
hastigt dig påkläder
och till krogen sedan skyndar
strax därpå
rus att få.
Ack, vad du då syndar!*

*Syndarn sover, satan vaggjar
skjuter in
i hans sinn
sina törnetaggar, säger:
du skall supas mera
var ej sen,
ej allén,
du skall söka flera!*

Tänk, vad hustru, barn få lida

*för ditt rus, i ditt hus
med mång' tårar kvida,
tänka så: nu kommer svinet
som ett as,
rys och fas',
ragland' av brännvinet.*

*Med sin rivna kropp och kläder
kommer han
som en fan
och i huset träder.
låter se, hur trasor hänga.
stygg och arg,
som en varg,
hustru, barn att dänga.*

*Hi, hoj! när som tarmen gnäller,
du burdus
i ditt hus
uppå hustrun skäller.
Maten skall hon strax framskaffa
fast hon har
intet kvar,
annars vill du straffa.*

En tragisk visa, och mera tragiskt är det att denna visa sannolikt beskrev hennes eget äktenskap. Tor Krook kommenterat denna dikt i tidningen Svenska skyddskåristen år 1925: "Den ger oss icke heller bara en inblick i Pali-Majas religiöst och moraliskt betonade syn på livet. Den ger oss en inblick i hennes eget olyckliga äktenskap. Den »fyllhund» hon här tecknar är ingen an-

nan än hennes man. Därför är han så verklighetstrogen, att vi i visan kunna se honom, sedan han supit upp sin arbetsförtjänst på bykrogen, komma hem raglande av brännvin, med kläderna hängande i trasor, för att arg och hungrig skälla på hustrun och dänga henne och barnen, när hon icke har någon mat att sätta fram. En lindring i eländet blev det visserligen, sedan mannen en tredjedag jul blivit ihjälslagen under ett slagsmål. Men fattigdomen fortbestod dock, då hon med den knappa skolmästarlönen hade att försörja sig och de fem barnen.

När jag skriver detta om Pali-Majas olyckliga äktenskap, gå mina tankar till hembygden och de många där, vilkas livslycka även i våra dagar ödelagts av samma fiende. Jag tänker på alla de tårar, som allt fortfarande gjutas i många hem på grund av brännvinets förbanelse."

Tre av Pali-Majas sånger publicerades i dagstidningen Ilmarinen, som utkom i Vasa och var föregångare till Vasabladet år 1851. Pali-Maja hade tydligen överlämnat ett stort antal dikter till tidningen, men sedan kom branden och allt förstördes. I nummer 30 av denna tidning presenterades Pali-Maja som "En skaldinna från Nerpes" med denna text, åtföljd av dikten "Vårsång". I artikeln berättas också om hennes syskon, av vilka många gjorde framgångsrikt yr-

kesliv som urmarkare eller smeder.

Så här skrev Ilmarinen om Pali-Maja: ”En skaldinna i Nerpes.

Uti våra svenska socknar, ej mindre än i de finska, lefva ett antal sånger, som i vida högre grad än de finska äro okända för allmänheten. Visserligen måste det medgifvas, att de ingalunda såsom de finska, förtjena uppmärksamheten, såsom varande desamma underlägsna; dock torde äfven de ega sin rätt att behjertas af den, som vill fälla ett pålitligt omdöme om vår allmoges karakter och bildningsgrad. Namn af äkta folksånger tillkommer, måhända ingen enda af de sånger, som nu inom våra svenska församlingar anstämmas, och en stor del af dem äro ock af ett innehåll, som sårar sedligheten, eller ock röra de sig kring föremål, som föga förtjena besjungas — stortjufvar och mördares bragder, som i samma grad de äro djerfva och anlagda med en viss genialisk fintlighet, af sångaren behandlas med en förkärlek, såsom vore dessa illbragdets män verkliga folkhjel-tar. De i nämnde socknar begagnade visor hafva flerfaldigt upphof — en del äro våra stora skalders: Franzéns, Choræi, Runebergs o. s. v. populäraste, de der från städerna och de högre kretsarne trängt sig fram till de tjänande, och nu ofta i en korrumperad form, som ej saknar sitt egna intresse, tona från loftet, från vallhjonen i skogarne, och framför allt från skjutsgossens läppar. Hit vilja vi föra några ännu fortfarande genuina svenska folksånger. En annan del härstamma från Sverige, och utbredas mest från bokbindarenas marknadsstånd, diktade af någon fintlig gesäll, någon småqwick sockenhandtverkare, mången gång af någon vägariddare, som en annan Cesar, kommenterar sitt eget skifterika lif — också är det en egenhet hos dessa visor, att någon mer eller mindre stolt antydning af författarens yrke och personlighet i dem anspråksfullt inpraktiseras. Men för det tredje eger ock hvarje socken sina sånger, som äro diktade af i socknen lefvande skalder och skaldinnor, och ofta vända sig kring intressen och händelser, som dersammastädes hafva sin lokal. En af de rikaste socknar i detta hänseende är utan tvifvel Wöro socken, och Ilmarinen skall framdeles taga sig friheten meddela några af der diktade qväden, som framför andra socknar

synas utmärka sig genom sin friska humor och sitt naiva behag. Melodierne härflyta der ock oftast ur skaldens egen fatabur. Nu ligger framför oss ett häfte qväden af en enda poetissas hand, en inhysesqvinna från Nerpes socken och Rangsby. Hennes namn är Maria Johansdotter Berg, men allmänast är hon känd under namn af Pale-Maja. Redan hunnen en ålder af 66 år, efter att hafva under sitt långa lif skurit mången tröttsam lager såsom skolmästarinna, vandrande från by till by för att upptukta och i bokliga konster uppamma det vexande slägtet, har gumman som numera sjuk och uttröttad för det mesta slagit sig ned i ro i Nerpes, allt ännu sin skaldeådra i full gång. Hennes närmaste anhöriga, ehuru boende i en del af vårt land, der händigheten är temligen allmänt utbredd, hafva, ej mindre än Pale-Maja, väckt de närmaste socknars uppmärksamhet — väl ej som skalder, men genom sin konstfärdighet. Hennes bröder: Johan Blomberg, Mickel Högmark och Hans Vester äro alla urmarkare, och brodren Matts sockensmed, brorssonen Josef (PaleJosef) sysslar med framgång med gjuteriarbeten — Pörtom kapellkyrka eger en klocka af hans hand — en annan brorson, Josef, är målare — alla autodidakter. Pale-majas poesier äro mest af religiöst innehåll, de röja ofta, att ”lärmor” tagit notis om ett och annat litterärt, särdeles i ett fägnerim, som hon improviserat öfver tillkomsten af Granfors’ pappersbruk i Pörtom; till formen äro de ganska flytande och falska rimslut finner man sällan. Om deras värde vilja vi låta läsaren sjelf dömma genom utdrag ur dem.”

Och är följer den dikt som publicerades i tidningen, den 16 april 1851:

Vårsång.

*Prisom nu Gud med hjerta, mun och tunga,
levom, upphöjom Hans heliga namn,
Nu blir den tid, då tusen foglar sjunga,
Örter och blommor så skönt alstras fram.
Jorden nu grönskar, och löfven utspricka,
Alla insekter snart blifva så qvicka,
Strömmar och sjöar gladt gifva sitt gny, —
Hela naturen snart blifver helt ny.*

*Ack ljufliga tid, att skåda solens strålar,
När den i öster uppträder i glans,
Och himmelens sky med purpurfärgor målar!
En skönhet, lik denna, på jorden ej fanns,
Den lyser, den värmer den iskalla jorden,
Hvart kylande väder, som blåser från Norden,
Får vika för solstrålens lifvande gång,
Tills aftonen skymmer och skuggan blir lång.*

*Ack ljufliga tid, när åskan början knalla
Och blixtrarne verka, att luften blir sund;
Ack ljufliga tid, när sommarregnen falla
Och läska den torra, den törstiga lund.
De fyra elementer sin verkan då göra
Mot skaparens vilja de aldrig sig röra,
Men då Han befaller, de lyda så snart,
Och verka Hans vilja med hastiger fart.*

*Ack ljufliga tid, att se de blomstren sköna —
Salomos herrlighet var ej så grann, —
Ack ljufliga tid, när af det gräset gröna
Ögat tillfyllest ej mätta sig kan.
Den, som af våren ej låter sig löna
Att prisa, lofsjunga och Skaparen ära,
Han lär sig väl aldrig att vörda den makt,
Som hela naturen utvecklar i prakt.*

*Ack ljufliga tid, när göken höres gala,
Och liksom förkunnar, att sommarn är när,
Ack ljufliga tid, när svalor till oss tala,
Att jorden rätt snarlig sin gröda fram-bär.
Vi få oss förnöja på blomstrande ängar,
Vår hvila skönt njuta på örtgröna sängar,
Och lärkan gladt spelar med mångfaldigt ljud —
Och jorden står prydder just liksom en brud.*

*Ack ljufliga tid, att se den vackra skogen
Med grönskande qvistar, som hviska en bön;
Ack ljulliga tid, när skörden blifver mogen,
Och vi få uppskära vårt arbetes lön,
När axen bli fulla med sprickande kär-*

Wasa stads brand.

Förnämligast efter Smeds’ uppteckning. I Randens samling finnes två varianter, som sakna någon strof: den ena upptecknad af rektor A. G. J. Hallén, den andra af dåvarande lyceisten J. Dahlbo.

Sjunges som Ps:o 288 i g:ta sw. psalmb.: ”Min själ och sinne” m. m.

Min Gud, min Gud, all godhetskälla,
jag faller ödmjukt i din famn;
låt mina suckar för dig gälla,
dem jag frambär i Jesu namn!
o, Helge Ande, för mig be’,
Så vinner jag bönhörelse.

Dag beder för de usla, arma
i nyss förbrända Wasa stad.
O, Fader, nådigt dig förbarma,
gör dessa sorgsna åter glad!
Din godhets källa flödar än
af nåde ifrån himmelen.

Mig tycks, jag hör den bittra qwida,
den gråt och låt af hwarje man,
hur mången der fick händer wrida,
när staden stod i eld och brand,
när godsets frälsning war förment
och rop till Herren war för sent.

na,
Som Herren till föda åt menskan vill erna,
Och skiftande bär uppå markerne stå,
Som rika och fattiga upplocka få.

Men bedjom ock Gud för jordenes gröda,
Att Han må välsigna vår åker och äng —
Af Honom har masken i stoftet sin föda, —
Af Honom beror husbonde och dreng.
Gif ymniga skördar från åkrar och skogar,
O Herre; fyll visthus och lador och logar.
Din’ fotspår nu drype af fettma, o Gud!
Vis miskund, vi ångra vår synd mot din’ bud.

Ack ljullig vår tid! ty Herren stillat örlig,
Och vi få inslumra i fredenes famn.
När friden får råda, är näringsfångsten rörlig,
Och handel och vandel i stad och i hamn.
Ej smittosam sjukdom, ej pest eller hunger
Förmörkar nu dagen för gammal och unger.
Ack låt oss då prisa den signade hand,
Som styrer så nådigt i detta vårt land.

Ack ljufliga lott, att sådant få erfara
Här uti en verld, der förgängelsen bor —
Långt sällare dock den, att i himmelen

*Dem jag frambär i Jesu namn!
O, Helge Ande, för mig be’,
Så vinner jag bönhörelse.*

*Jab beder för de usla, arma
I nyss förbrända Wasa stad.
O, Fader, nådigt dig förbarma,
gör dessa sorgsna åter glad!
Din godhets källa flödar än
Af nåde ifrån himmelen.*

*Mig tycks, jag hör den bittra qvida,
Den gråt och låt av hwarje man,
Hur mången där fick händer wrida,
När staden stod i eld och brand,
När godsets frälsning war förment
Och rop till Herren var för sent.*

Som ovan redan antyddes var Pali-Majas sista år dystra. Hennes livsverk som lärare var avslutat, det orkade hon inte mera med. Hon bodde i ett sidorum i mågens smedja. Hon fick litet spannmål av kommunen.

År 1882 utgavs en bok ”Folkdikter af Maria Berg eller Pali-Maja” redigerad av Isak Smeds, som benämns som studet, och D:r Oskar Rancken. Pörtom Hembygdörening gav ut en kompletterad nyutgåva år 1983. Denna redigerades av rektor Trygve Erikson.

Pörtom Hembygdsörening reste en minnessten över Pali-Maja den 5 juli 1970 intill Österlandsvägen vid Pali-gårdarna. Eino Ketola, Pörtoms långvariga lärare, höll minnestalet, Eino Ketola var hembygdsföreningens ordförande vid denna tid. Pörtoms blandade kör under ledning av Ingrid Hagman sjöng. Vad de sjöng finns det inte uppgifter om, men man kan förmoda att visan ”När solen tänder sina strålar” stod på programmet. Denna visa troligen skriven av Pali-Maja går under namnet ”Pörtomsången”:

*När solen tänder sina strålar
med kärlek tänker jag på dig
När aftonglansen himlen målar
Min tanke då är kvar hos dig.*

Pali-Maja i sin sista bostad, 1882.

Pali-Maja i sin sista bostad, 1882.

Pali-Maja i sin sista bostad, 1882.

Pali-Maja i sin sista bostad, 1882.

BIBLIOTEK

Nytt nationellt e-bibliotek: Förväntningar och verklighet långt ifrån varandra

Det efterlängtrade rikstäckande e-biblioteket har äntligen öppnat, men det lever inte alls upp till förväntningarna. Utbudet av böcker är mycket begränsat och många språk saknas helt. Det är svårt att logga in och kräver tydligen nätbankskoder varje gång. Tjänsten motsvarar ännu inte alls de möjligheter som de vanliga biblioteken erbjuder.

Brist på böcker och begränsat urval

Det finns bara hundratals böcker i biblioteket, vilket bara motsvarar en liten del av hyllorna i ett riktigt bibliotek. Utbudet av böcker är också mycket begränsat, och det finns bara några tiotal böcker på svenska. Det är förstabeligt att många svenskspråkiga kommuner inte är med i projektet, men det gör inte tjänsten rikstäckande.

Användningsproblem och begränsad tillgänglighet

Det är svårt att logga in i e-biblioteket och du behöver bankkoder eller liknande varje gång. Ett bättre alternativ är att ha engångsuppgifter, varefter användaren får automatisk åtkomst. Den enda funktion som lyckas smidigt är presssidan. Det finns flera tidskrifter och dagstidningar tillgängliga, såsom Apu Anna, Seura och många hobbytidningar, såsom TM och MikroBitti. Dagspressen publiceras i Kauppalehti och Landsbygdens framtid. Räckvidden är inte i närheten av Press-läsarens nivå.

Cirka 15 procent av finländarna har inte tillgång till e-biblioteket ens genom att betala. Detta är skamligt

när man talar om rikstäckande service. Självklart är tjänsten kostnadsfri för alla andra.

Brist på ytterligare funktioner

E-biblioteket har inte många av de funktioner som vanliga bibliotek erbjuder. Till exempel får man inget meddelande om att lånetiden tar slut och antalet reservationer är begränsat. Det kan också vara svårt att hitta dina favoritböcker, eftersom alla böcker inte är tillgängliga.

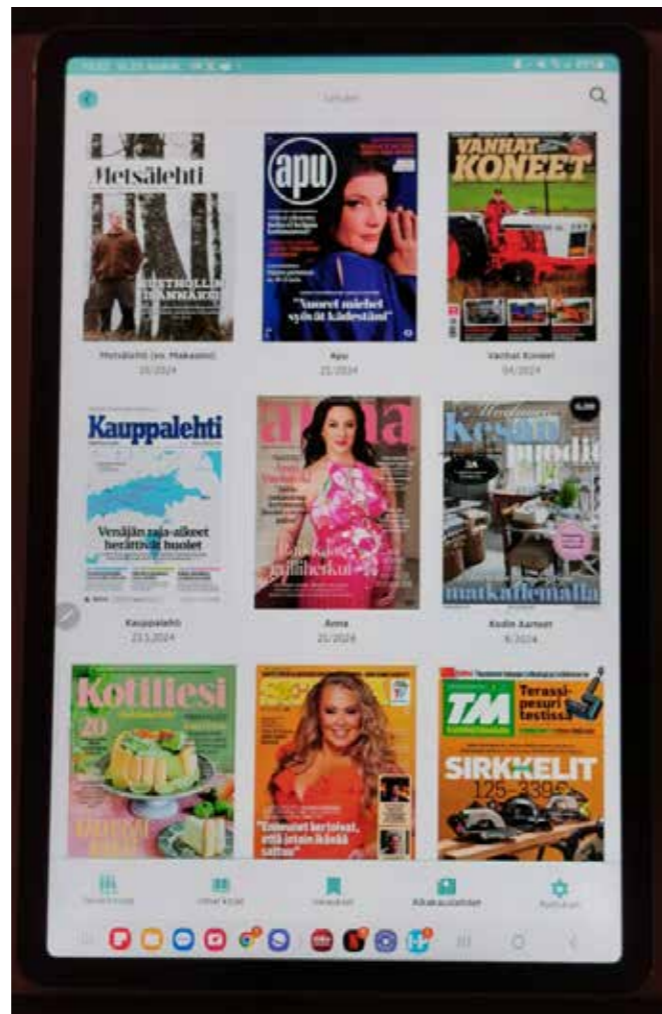
Lånetiden är 2 veckor. Ska vi prova den Archive.org metoden i Finland att lånetiden är en timme, dvs man kan läsa boken när man har tid, och sedan låna den en gång när det är dags? Med en kort lånetid skulle

böcker räcka även med ett begränsat antal böcker.

Det rikstäckande e-biblioteket är en besvikelse. Den lever inte upp till förväntningarna och kan endast användas inom vissa gränser. Förhoppningsvis utvecklas tjänsten i framtiden och bättre motsvarar finländarnas behov. Intrycket är att detta har öppnats helt oavslutat,

Drivkraften bakom e-biblioteket är Nationalbiblioteket i samarbete med de allmänna biblioteken.

Nationalbibliotekets övriga tjänster är i världsklass. Knappast något annat land har så omfattande digitaliserade historiska tidningar och böcker som Finland,

Veckotidningar på finska hittas en hel del

Nationalbiblioteket är en av Finlands viktigaste institutioner. Nationalbibliotekets monumentala byggnad ligger mittemot Helsingfors domkyrka. Och vi kan vara säkra på att Nationalbiblioteket får en fungerande version av E-biblioteket till stånd.

Jordprodukter, kompostjord och legionella-bakterier: varningar och tips

Hemträdgårdsmästare, var försiktiga!

Hantering av jord- och kompostprodukter kan utgöra en hälsorisk eftersom de kan innehålla legionellabakterier. Detta är inget nytt problem – under 2023 identifierades jord som smittkälla i fem fall av legionellos, av totalt 54 fall. Detta väcker frågan: Vad bör vi veta om legionellabakterier, deras historia och behandling?

Legionellabakterier har fått sitt namn efter ett amerikanskt legionärsmöte som hölls 1976. Många deltagare insjuknade i lunginflammation. Efter epidemin hittades bakterier av släktet Legionella i hotellets vattensystem. Legionellabakterier är vanliga i naturliga vatten och jordar och kan orsaka allvarlig sjukdom hos människor, särskilt i vattensystem som duschar, bubbelpooler och kylsystem.

Legionellabakterier sprids via luftvägarna via en inhalerad aerosol. De kan orsaka allvarlig lunginflammation, särskilt hos äldre personer och personer med försvagat immunförsvar. Symtom på lunginflammation kan vara feber, hosta, andfåddhet och bröstsmärtor. Vid misstanke om legionellainducerad lunginflammation är det viktigt att omedelbart söka läkarvård.

Lunginflammation orsakad av legionella behandlas vanligtvis med antibiotika som azitromycin eller levofloxacin. Behandlingens effekt påverkas av patientens allmäntillstånd och eventuella andra sjukdomar. Dessutom är det viktigt att minimera exponeringen för legionellabakterier genom förebyggande åtgärder.

Vid hantering av jord och kompostprodukter bör särskild försiktighet iakttas. Undvik att blåsa upp dem i luften, skydda sår på händerna och använd skyddshandskar. Tvätta händerna noggrant efter hantering och förvara jordpåsar borta från solljus. Efterlevnad av förebyggande åtgärder är nyckeln till att minimera riskerna med legionellabakterier.

Här är de anvisningar som Institutet för

hälsa och välfärd publicerade i våras:

Undvik att blåsa in jord och kompost i luften du andas. Skydda sår på händer och trasig hud.

Använd skyddshandskar och tvätta händerna noggrant i slutet.

Öppna jordpåsen med öppningen vänd bort från ansiktet.

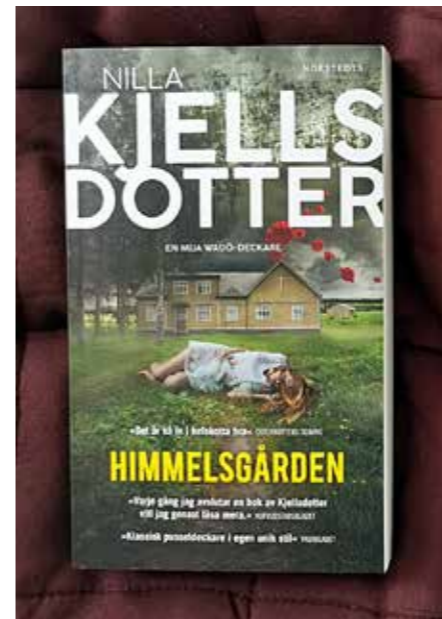
Fukta kompost eller kompost med lågt vattentryck, till exempel en vattenkanna, om det behövs.

Tvätta från jord- eller kompostmaterialredskap med lågt vattentryck.

Förvara jordpåsar borta från solen, eftersom innetemperaturen på påsen som förvaras i solen är mellan 20°C och 40°C, vilket är idealiskt för legionellabakterier att föröka sig.

Om dammet inte kan minskas på annat sätt, skyddar FFP-2 och FFP-3 nivåskydd mot exponering. Kom ihåg att placera skyddet tätt på ansiktet. (Källa: bland annat thl.fi)

Nilla Kjellsdotter och Himmelsgården

Nilla Kjellsdotter är en finlandssvensk författare hemma från Oravais som debuterade 2021 med den kritikerrosade romanen "Flickan i Stenparken". Hennes andra roman, "Himmelsgården", publicerades 2023 och är en efterlängtd uppföljare till debuten. Nilla Kjellsdotter är med råge den just nu mest populära finlandssvenska författaren,

Nilla Kjellsdotter skriver på svenska och är utgiven av Norstedts för-lag. Hennes böcker är också översatta till finska (finsk översättare Anna Heroja). De finska böckerna ges ut av Gummerus Kustannus. Kjellsdotters agentur är svenska Grand Agency.

Hennes böcker har hittills sålts i över 245.000 exemplar. Rättigheterna till serien Morden i Österbotten har sålts till Norge, Danmark och Estland.

– Jag har ännu inte hunnit smälta att Mija Wädö faktiskt reser till tre nya länder! I Danmark var det till och med konkurrens om rättigheterna, vilket jag verkligen inte hade förväntat mig, säger författaren Nilla Kjellsdotter.

Den 3.5. berättade Nilla på Facebook om sin dag:

"Dagarna tuffar på. Maj är här, precis som våren och solen. I veckan inledde jag officiellt "ute-kontorssäsongen". Härligt att kunna sitta ute på terrassen och jobba. För tillfället går mina jobbdagar åt att

Författare Nilla Kjellsdotter Foto: Kajsa Göransson

skriva på nästa bok. Medvetet har jag försökt att hålla kalendern så clean som möjligt nu under våren, bara för att jag ska kunna koncentrera mig fullt ut på skrivandet. Just nu, just i dag känner jag att orden och texten flyter på, men samtidigt upplever jag alltid skrivprocessen som mycket skör. Fast å andra sidan är det väl så med alla kreativa yrken.

Själv ogillar jag att prata om pågående skrivprojekt, men så mycket kan jag avslöja att jag skriver på del 4 i Mija Wädö-serien. Titeln är fortfarande hemlig, men förhoppningsvis kan jag avslöja den för er inom kort.

Nu är det inte heller länge tills den finska boken, Jo joutuvi yö, släpps. I veckan gick mitt finska förlag ut med ett pressmeddelande inför boksläppet. Måndagen den 27/5 är det dags, då släpps min tredje finska bok. Ser mycket framemot boksläppet!

"Himmelsgården" tar vid där "Flickan i Stenparken" slutade. Polisen Mija Wädö, som pre-cis återvänt till tjänst, får ett nytt fall på sitt bord. En ung flicka har hittats död i skogen, med en vit ros i handen. Det råder inga tvivel om att hon blivit mördad.

"Himmelsgården" är en gripande och spännande thriller med starka karaktärer och en mörk atmosfär. Kjellsdotter har en förmåga att skapa trovärdiga personer och miljöer, och hon väver skickligt ihop spänning med samhällskritik.

Varje författare vet att de första meningarna i en bok bör fånga läsarens uppmärksamhet och locka till att läsa mera, Det här är de första meningarna i "Himmelsgården":

"Daggen blänkte i gräset, mossan var fuktig. I den tidiga morgonstunden tog koltrasten ton, och på håll hördes en rävalps skrik. De spröda solstrålarna sökte sig hungrigt ner mellan träden och hade redan börjat värma. Ovanför vattenytan vid stenbrottet dansade dimman och i trädtopparna viskade vinden en förförlisk melodi."

Här är några saker som recensenter har sagt om "Himmelsgården":

- "Det är så in i helskotta bra... Bravo!" - Österbottens Tidning
- "En bladvändare som man inte kan lägga ner." – Vasabladet
- "Klassisk pusseldeckare i egen unik stil." – Vasabladet
- "Den milda österbottniska sommaren med ljusa nätter och varma bad ger ett smått trolskt skimmer över den mörka atmosfären. Har Nilla Kjellsdotter måne skapat ett nytt finländskt Midsomer?" – Vasabladet
- "En mörk och spännande thriller med ett viktigt budskap." – Hufvudstadsbladet
- "Varje gång jag avslutar en bok av Kjellsdotter vill jag genast lösa mera" – Hufvudstadsbladet
- "En gastkramande deckare" – Allers

Om du är ute efter en fängslande och tankeväckande thriller, är "Himmelsgården" definitivt en bok för dig.

Skippa juicen för viktens skull: Daglig fruktjuice kanske inte är din vän

För många känns ett glas 100% fruktjuice som ett hälsosamt val. Men en ny studie tyder på att daglig konsumtion av fruktjuice kan kopplas till viktökning hos både barn och vuxna.

Forskare har granskat dusintals befintliga studier om fruktjuice och kroppsvikt. Även om resultaten inte var helt avgörande framkom några trender.

Barn och Viktökning: Studien fann en tydlig koppling mellan dagligt intag av fruktjuice och ökat Body Mass Index (BMI) hos barn. Varje ytterligare portion juice per dag kopplades till en något högre BMI-ökning.

Vuxna och Viktökning: För vuxna var bilden mindre tydlig. Studier som inte tog hänsyn till det totala kaloriintaget visade ett samband mellan daglig juice och viktökning. Studier som däremot tog hänsyn till det totala kaloriintaget hittade dock ingen signifikant koppling. Detta tyder på att den potentiella viktökningen kan bero på de extra kalorierna i juice, inte juicen i sig.

Slutsats: Även om mer forskning behövs, bidrar denna studie till växande bevis som tyder på att begränsning av söta drycker, inklusive 100% fruktjuice, kan vara fördelaktigt för viktökning.

Därför kanske inte juice är det bästa valet:

- **Hög Sockerhalt:** Även om det är naturligt socker kan fruktjuice vara ganska koncentrerad. Det betyder att en enda portion kan innehålla en betydande mängd kalorier, vilket kan bidra till viktökning.

- **Saknar Fibrer:** Till skillnad från hel frukt saknar juice de mättande fibrerna som hjälper dig att känna dig mätt. Detta kan leda till överkonsumtion av kalorier under dagen.

Så vad ska du göra?

- **Fokusera på Hela Frukten:** Välj hela frukter istället för juice när det är möjligt. Hela frukter ger essentiella vitaminer, mineraler och fibrer, vilket håller dig mättare längre.

- **Begränsa Juiceintaget:** Om du gillar juice, gör det till en tillfällig njutning, inte en daglig vana. Överväg att spåda ut den med vatten för att minska sockerhalten.

- **Tänk på Portionsstorlekar:** Var även noga med portionsstorlekarna när det gäller hel frukt.

Kom ihåg: Vatten är alltid det bästa dryckesvalet för hydrering och allmän hälsa.

Källa: JAMA Pediatr 2024 Mar 1;178(3):237-246. Consumption of 100% Fruit Juice and Body Weight in Children and Adults: A Systematic Review and Meta-Analysis. Michelle Nguyen et al

Kalevaspelen i Vasa 27-30.6 2024

Vasa förbereder sig för Kalevaspelen: Karlsplan rustas för tävling

FM-tävlingen i friidrott, Kalevaspelen, kommer att äga rum i Vasa den 27–30 juni 2024 berättas i ett pressmeddelande från staden. Det är ett av Finlands främsta nationella idrottsevenemang, och Vasa stad har redan förberett sig inför evenemanget under flera år.

Kalevaspelen förväntas locka cirka 20 000 besökare till Vasa. Genomförandet av evenemanget kräver ett betydande samarbete från idrottsföreningarna i regionen. Den huvudsakliga arrangören är Vasa Idrottsförening i samarbete med Palosaaren Urheiluseura, Vaasan Toverit, Vaasan Vasama, Vähänkyrön Viesti och IF Femman. Mika Lehtonen, chef för idrottsverksamheten, säger att Vasa stad har börjat förbereda sig för evenemanget redan för flera år sedan.

En av de mest synliga förbättringarna är installationen av en ny resultatavla på Karlsplan, vilken ersatte den gamla förra året.

– Den nya digitala resultatavlan är en LED-skärm på 14,7 x 5,8 meter, där vi utöver resultat även kan visa exempelvis direktsändningar från planen samt reprisar i slow motion. Den gamla tavlan var mekanisk, säger Lehtonen.

Under våren kommer ändarna av huvudläktaren på Karlsplan att glassas in, vilket är en betydande förändring.

– Det är ganska kallt på huvudläktaren eftersom den ligger i skuggan. Glasväggarna kommer att minska vinddraget och vinden, förklarar Lehtonen.

Löparbanorna på planen kommer

Kalevaspelen 2018 - 3000 m, Jyväskylä
Från vänster till höger: Sandra Eriksson, Camilla Richardsson, Astrid Snäll, Linnea Harala, Lotta Mäkinen, Emma Hakala, Hilikka Kontro, Pihla Hokkanen, Amanda Virtanen, Oona-Mari Hakulinen, Mona Af Forselles, Janna Hautala.

Bild: Tuomas Vitikainen

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

att tvättas och linjerna kommer att målas om. Dessutom kommer mindre reparationer att utföras över hela planen, och gamla el- och datakablar kommer att bytas ut mot nya.

Även utrustningen och redskapen på planen måste vara i gott skick inför tävlingen.

– Vi uppdaterar redskap såsom spjut, kulor, ribbor och ställningar. Efter Kalevaspelen kommer alla som använder planen att kunna dra nytta av de nya redskapen, säger Lehtonen.

Evenemanget kommer att påverka trafiken i hög grad, och tillfälliga trafikregleringar och parkeringsområden har redan planerats under en längre tid. Mer information om detta kommer att tillhandahållas närmare evenemanget.

Kalevaspelen sträcker sig även ut-

anför Karlsplan.

– Gångtävlingarna för både damer och herrar kommer att äga rum på den nya gång- och cykelbanan i den vackra havsnära miljön vid Metviken, säger Lehtonen.

Under Kalevaspelen tävlar både nationella toppidrottare och lovande unga talanger. Tävlingen äger rum mellan Europamästerskapet och de olympiska spelen, så det är möjligt att vi på Karlsplan också kommer att få se finländska medaljörer från friidrotts-EM i Rom. Dessa FM-tävlingar är också en av de sista möjligheterna för idrottarna att uppnå kvalgränsen till de olympiska spelen i Paris.

– Vi hoppas att Vasaborna redan nu markerar Kalevaspelen i sina kalendrar och samlas i stort antal för att följa tävlingarna, säger Lehtonen.

RYSSLANDS ANFALL MOT UKRAINA

President Zelensky 24.5.2024

Putin vill inte bara störa fredstoppmötet, utan han är också rädd för vad toppmötet kan föra med sig – tal av presidenten

24 maj 2024 - 21:00

Jag höll ett säkerhetsmöte i Char'kiv med rapporter från militären, chefer för specialstyrkor, regionala och kommunala myndigheter. Nu har våra krigare lyckats ta stridskontroll över gränsområdet, där de ryska ockupanterna har gått in. Och jag är tacksam mot varje enhet som säkerställer de nödvändiga resultaten av att förstöra ockupanten. Idag diskuterade vi också våra nästa uppgifter, med hänsyn till informationen från underrättelsetjänsten. Putin vill inte bara störa fredstoppmötet och försöker göra mycket för detta ändamål, utan han är också rädd för vad toppmötet kan föra med sig. Världen är kapabel att tvinga Ryssland till fred och till att följa internationella säkerhetsnormer. Ryssland har inget att sätta emot världsmajoriteten: trots alla Putins lögner är han beroende av sin omgivning – i ordets vida bemärkelse. Han är också beroende av den internationella miljön. Ingen i världen är intresserad av detta krig, utom angriparen, och alla är faktiskt medvetna om detta. Fredstoppmötet är ett for-

mat som inte tillåter Putin att ljuga längre. Och utan sina lögner är han absolut ingenting. Och jag tackar alla i världen som hjälper oss att organisera toppmötet och som visar sitt ledarskap för att föra verklig fred närmare.

I dag talade jag med Elfenbenskustens president och bjöd in honom till fredstoppmötet, och jag är tacksam för hans beredvillighet att delta. Jag träffade också talmanen i Polens senat i dag – jag tackade henne för stödet, berättade för henne om situationen i Ukraina och vi diskuterade naturligtvis våra förberedelser inför toppmötet. Jag är tacksam mot alla som stöder Ukraina och en verklig ärlig fred!

Jag tackar alla som kämpar och arbetar för vårt land och folk!

Licensee under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. Link: www.president.gov.ua

RYSSLAND Ryssland hotar anfalla England

Detta är en officiell text från det ryska utrikesministeriet

Pressmeddelande om kallelsen till Stor-britanniens utrikesministerium Den 6 maj kallades Storbritanniens ambassadör i Ryssland, Nigel Casey, till utrikesdepartementet för att framföra en stark protest mot det senaste uttalandet från den brittiske utrikesministern David Cameron i en intervju med nyhetsbyrån Reuters om Ukrainas rätt att slå till mot ryskt territorium med brittiska vapen. Ministeriet påpekade bestämt för ambassadör Casey att Camerons fientliga utbrott direkt motsäger den brittiska sidans tidigare försäkringar under överföringen av långdistanskryningsmissiler till Kievregimen att de under inga omständigheter skulle användas för att slå till mot Rysslands territorium. Chefen för utrikesdepartementet tog därmed avstånd från denna ståndpunkt och erkände att hans land de facto var en part

i konflikten. Ambassadören fick veta att den ryska sidan betraktade Camerons ord som bevis på en allvarlig upptrappning och bekräftelse på Londons växande inblandning i stridsaktioner på Kievs sida. Nigel Casey varnades för att alla brittiska militära anläggningar och utrustning på ukrainskt territorium och utanför kan träffas som ett svar på ukrainska attacker på ryskt territorium med brittiska vapen. Ambassadören uppmanades att överväga de oundvikliga katastrofala följderna av sådana fientliga åtgärder från Londons sida och att på det starkaste och mest otvetydiga sätt tillbakavisa de stridslystna, provokativa uttalandena från chefen för utrikesdepartementet.

Medvedev tillägger: England kan attackeras med missiler utan konventionella sprängämnen

Här är en Cameron som uppmanar till kamp mot Putin till det bittra slutet.

Åh... Jag minns den här killen ganska väl. Jag arbetade med honom när han blev premiärminister. En vanlig lerig britt. Då var han muntert dum och såg ut som en ung djävul som njöt av en oväntad ställning. Förresten, han var inte ens en patenterad russofobi. Så i genomsnitt, inte längre...

Och nu? "Ukrainare, ni kan avfira våra missiler var ni vill." Och vi, brittena, fruktar ingenting, inte ens en kärnvapenkonflikt.

Brant! Förgäves, farbror. Storm Shadow/SCALP-EG drivs trots allt inte av idioter i broderade skjortor, utan av briter och fransmän. Under vissa omständigheter kommer svaret på detta inte bara att flyga till Kiev.

Och inte bara med konventionella sprängämnen, utan även med specialammunition. Och att öva på att bemöta sådana attacker är målet med de planerade övningarna. Och inte ens Hans Kungliga Majestäts fullt utbildade Moroni borde förstå detta.

Och om kampen mot Putin. Med andra ord, kampen mot Ryssland. Jag har inget vettigt svar, förutom ett. David, var försiktig. Du kan och .

RYSSLANDS SÄREGNA DIPLOMATISKA SPRÅK

Kreml gör narr av sina motståndare

Då spänningarna mellan två länder stiger - som det nu de senaste åren gjort mellan Ryssland och Ukraina och också mellan Ryssland och hela västvärlden - är det vanligt att den anfallande parten gärna förlöjligar sin motpart. Vi har sett exempel på detta. Rysk statlig tv gör sitt bästa för att göra narr av Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj och den Ukrainska ledningen.

Zelensky är enligt Kreml en nazist, en narkoman, en clown, en lögnare, en förrädare, en kriminell, en psykopat. Det är viktigt att notera att dessa attacker är falska och grundlösa. Zelenskyj är en demokratiskt vald ledare som har visat stort mod och beslutsamhet inför rysk aggression. Det ukrainska folket stöder honom överväldigande, och han är allmänt respekterad av världens ledare.

Att han skulle vara nazist är horribelt, Zelenskyj är jude och en av nazismens grundpelare är ju-dehat. Kremels användning av förnedrande adjektiv mot Zelenskyj är ett tecken på desperation och svaghet. De kan inte besegra Zelenskyj på slagfältet, så de tar till personliga attacker i ett försök att misskreditera honom. Dessa attacker kommer dock bara att slå tillba-

ka och ytterligare stärka Zelenskyjs beslutsamhet och det ukrainska folkets enhet. Sedan är det nog skäl att no-tera att Ukrainas president inte är den enda som utsätts för förnedrande och förlöjligande adjektiv. Något nytt fenomen är detta inte. Tysklands ledare är "korvmakare" och USA:s president är senil och dement. Speciellt ordet clown tycks vara populärt i Kreml då någon vågar göra motstånd mot ryska planer på errövningar. Den 26 november 1939, några dagar före vinterkriget började, publicerade Pravda följande uppseendeväckande artikel om Finlands statsminister Aimo Kaarlo Cajander, här i en översättning publicerad i Hufvudstadsbladet någon dag senare:

»Finlands regering fruktar att framträda inför landets parlament. I stället har statsminister Cajander den 23 november med nöje uppträtt på en konsert. Musiken spelade, statsministern höll ett tal. Finlands borgare måste roas i deras nuvarande trista situation. Cajander bjöd till att roa publiken så gott han kunde. Han lade i dagen en clowns utomordentliga talanger. Cajander förvandlade konsertstraden till en enkel publiks cirkusare-

Aimo Kaarlo Cajander

na. Lik Pelle Jöns slog han kullerbyttor, pratade nonsens, stod på huvudet, gick runt arenan på händerna. Att börja med släpade han ut på arenan flere ryska tsarers porträtt och bugade sig i stoftet för dessa bilder. Dessa ödmjuka bockningar utförde han med den födde drängens ingrodda underdånighet. Han talade om »den för Finlands väl nitälskande politik, som följts av Alexander I och Alexander II och som godkändes av Finlands hela folk". Därefter ställde sig Pelle Jöns på huvudet och hotade Sovjetunionen med den ena av sina fötter därför att Moskva kantänka hotar Finlands oberoende. Det var sannerligen en majestätisk atti-tyd!

Det är känt att de ryska tsarerna, vare sig de hette Alexander eller Niko-

laj. på allt sätt kvävde alla det finska folkets försök att vinna självständighet. Den tsaristiska politiken, som gick ut på att förtrycka, underkuva och lamslå folket godtogs endast av den reaktionärt sinnade, kor-rumperade finländska burgeoasi. Cajander et consortes tjänade de ryska tsarerna som trogna lakejer och hovnarrar. När tsarismen störtades under folkets dråpslag, nekade den temporära regeringen att bevilja Finland oberoende. För denna självständighet kämpade bolsjevikerna Lenin och Stalin i samverkan med Finlands folk. Av sovjetregeringen har Finlands folk fått sin självständighet, som Finlands burgeoasi alltid för till torgs och alltjämt spelar ut som handelsvara på imperialismens marknad. Sådana äro fakta.

Cajander tror, att när han slår sina saltomor-taler så råkar världen ur gäng-or-na. En löieväckande illusion! Pelle Jöns slår sina kullerbyttor, men fakta stå obevkligen där de stå. Hela denna ömkliga komedi spelas endast därför att man vill slippa att svara på det finska folkets fråga till sin narraktiga, av Intrigörer bestående rege-ring: varför ha Lettland, Estland och Litauen med sovjetregeringen avslutat fördrag som säker-ställa deras oberoende, fred och betryggade arbete, medan den finländska regeringen avbrutit underhandlingarna och förorsakar Finlands folk oro och ängslan? Här kan man icke komma ifrån saken genom bara krumsprång. Cajander slår kullerbyttor, galar som en tupp, skriker : högan sky och bris-ter plötsligt i snyftningar. Han gråter, stönar, siiter sina kläder i stycken, slår omkring sig med en cirkusklovns glosor, strör aska, Inte på sitt eget huvud, utan på Estlands. Lettlands och Litauens ministrars huvuden. Under tårar utropar Cajander: ..Dessa tre livskraftiga baltiska stater, vilka hade att motse en lysande framtid, ha plötsligt förvandlats från självständiga stater till riken, som mer eller mindre äro beroende av Sovjetunionen. Detta har på oss finländare gjort ett förkrossande intryck". Cajander gråter över Estlands, Lettlands och Litauens politiska ledare. De ha visat sig, ser man på, som mycket

Hufvudstadsbladet den 27.11.1939

kortsynta. Men Pelle Jöns i statsministerns roll, se, han är vittskådande. Han är en politiker, som gått i skola hos den allt förutse-ende Beck, hos den klart seende Moscicki. Må han erfara huru de känna sig till mods, dessa polska Pelle Jönsar, vilka för alltid förlorat sitt engagemang. Snart nog torde Cajander få möjlighet att inse, att det icke är den finländska regeringens marionetter som äro framsynta, utan Estlands, Lettlands och Litauens nuvarande ledare, vilka med Sovjetunionen avslutat pakter, som garantera dessa staters oberoende. Men Cajander och hans anhängare kunna icke undgå att ge Finlands folk det svar som detta allt ivrigare åstundar. Varför har ni, herrar Cajander och edra anhängare, avbrutit förhandlingarna? Folket har icke fordrat detta av eder. Vem har fordrat att förhandlingarna skulle avbrytas? Finlands statsminister slingrar sig som en ål, han gråter och snyf-

tar och torkar tårarna i sitt smutsiga ansikte: Så mycket vi än försökt finna en gemen-sam bas för våra under-handlingar, ha dessa dock temporärt avbrutits Detta måste beklagas så mycket mera som Finland uppriktigt önskar upprätthålla goda förbindelser med alla sina grannar" Cajander „be-klagar" ! Cajander „har temporärt" avbrutit förhandlingarna! Cajander utgjuter tårar, krokodil-tårar. Krokodiltårar sägas vara de mest lögnaktiga, de mest nedriga, de mest vidriga i hela världen Men ännu äckligare, ännu nedrigare, ännu mera lögnaktiga äro de tårar, som Pelle Jöns utgjuter i det han efterapar krokodilen. Det är en avart av en reptil, som saknar skarpa tänder, som saknar krafter, men är full av ett litet rovdjurs illistighet och glupsk-het. Och ändå kommer Cajander och hans handgångna män inte att slippa svara på den fråga, som Finlands folk alltmera hotfullt ställer till dem. då det ser att landet av provokatörer indragas 1 en skamlig och farlig lek. Varför har ni, Cajander och ert ai hang, avbrutit underhandling-arna? Ni äro oberoende (?) endast av Finlands folk, som i själva verket söker sovjetfolkets vänskap. Av vem ären I då beroende? Vems vilja är det ni förverkligar, vems instruktioner fullföljer ni? Och Pelle Jöns i statsministerns ämbete springer oroligt, fegt omkring, låter sina fala blickar irra åt alla håll och svär

vid Gud: ..Finland har icke varit i behov och icke fått Instruktioner från andra stater. Vid Gud, det har icke fått sådana!" En klovns eder, med åberopande av Gud! Kvit-tot över „att främmande staters instruktioner" fullföljts har publicerats. Man finner det i den engelska imperialistiska pressens godkännande av Cajanders tal. ..Daily Herald" klappar sin finländska Pelle Jöns vänskapligt på axeln: „du har gjort din sak bra, bästa bror". Kan man då för-våna sig över att Cajander och hans annang icke funnit ..någon gemensam bas" med Sovjets regering? Pelle Jöns slår sina kullerbyttor på den krigiska imperialismens ..allmänna plattform", låter jazzorkestern slamra, låter saxofonen jama, låter cirkusdi rektorrens piska vina. Kommer denna poiltiska cirkus att pågå ännu länge? Man måste hoppas: inte alltför länge. Man måste hoppas, att det finska folket mte kommer att tillåta marionetter sådana som Cajander et con-sortes att föra Finlands statskepp vidare mot undergångens brant, där Beck och Moscicki lidit skeppsbrott." Denna texts svenska översättning publicerades i Hufvudstadsbladet den 27 november 1939. I Pravda fanns den alltså den 26 november, för övrigt samma dag som skotten i Mainila avlos-sades, bevisligen för den ryska sidan.

De som vet litet mera är de som läser Wasa Dagblad

HUMOR FÖR ETTHUNDRA ÅR SEDAN

SPRÅK

- Sigurd Wetterhoff-Asp och Eino Leino sutto en kväll på König. W.-A. var inne på sitt älsklingsstema om finska språket såsom varande urspråket, och hade just uppläst en av honom på schvungfull tyska författad dikt, behandlande detta ämne. Eino Leino hade suttit som uppmärksam och andaktsfull lyssnare, men när W.-A. kom till sluttiraden »O Land, \vo l.oschka heisst Lusikka! begynt skalden kasta hjälpsökande blickar omkring sig.

- Det finns inte ett enda ord i ett enda språk, som inte kommer från finskan, försäkrade Wetterhoff-Asp.

— Eino Leino var skeptisk.

— Männe nu inte ändå.

— Nämn något.

— Apotekare, framkastade skalden på måfå.

— Apotekare, det kommer naturligtvis från aputekijä.

— Naturligtvis, sade Leino, det måste ju ett barn begripa. Nå men till exempel magasin. - Magasin .

. . magasin ... Jo, nu har jag det. När finnarna kasta säckarna på varandra, sä ropa de: makaa siinä! Därav kominer magasin.

— Jag ger mig, sade Eino Leino. Skål!

SCHACK

Den unga schackspelaren: — Nu gjorde jag dig matt ändå, gamle gosse, så mycket yngre jag än är både som schackspelare och människa! Den äldre kamraten: — Ingenting att förhäva sig övor, unge man. Tschepurnoff lär redan vid sin födelse hava gjort sin mor matt. Och i det fallet var skillnaden ändå betydligt anmärkningsvärdare än i vårt, eller hur?

KANARIEFÅGELFRÖ

Frun till husan: — Märkte Karin att herrn sjöng då han gick till kontoret?
Hemhjälparen till frun: — Nå, i misstag så att jag kom att koka gröten av kanariefågel frö.

I RÄTTEN

Försvarsadvokaten: — Det bästa beviset för att branden kom alldeles överraskande för den anklagade är att han dagen före eldsvådan beställt hem 4 korgar pilsner.

Domaren: — Fyra korgar! Är den anklagade alkoholist'?

Den anklagade: — Ne-nej, men ja' tänkte att brandkåristerna kanske sku' bli törstiga.

I EN HAMBURGSK SPÅRVAGN PÅ 30-TALET
. En välbesatt spårvagn. En ung man reser

sig och bjuder en dam sin plats med följande ord: — Varsågod, gnndige Frau! Varpå en S. A.-man från bakgrunden av vagnen ropar: — Det existerar inte mera någon »gnådige Frau» i tredje riket! Från andra ändan av vagnen hörs nu en annan röst: — Det är riktigt, men det finns heller inte mera ägg och smör! S. A.-mannen stiger upp: — Vem var det, som sade det där? Anmäl Erl Alla sitter stilla och gömmer sig bakom sina tidningar. — Vem var det? Konduktör, stanna vagnen! Jag måste få tag på den som sade det!

— Jag kan inte stanna vagnen för den saken. Jag har att följa order och om jag blir försenad blir det obehagligheter för mig. Rasande tränger sig S. A.-mannen ut och hoppar av vagnen. Strax därpå reser sig en arbetare och säger:

— Mina damer och herrar! Jag tackar er för Er solidaritet! Det var ett utmärkt uttryck för folkgemenskap.

VÄRDEFULLHET

— Ack ja, det är ofta så, sade den beklagande släktingen, att vi först efter en kär anförvants bortgång märker hur värdefull han varit för oss! — Ja, det stämmer, svarade änkan. Jag har heller inte tidigare anat att min man var så högt försäkrad.

ENFALDIG

En dam ansatte ivrigt Tegnér med begäran att han skulle säga något kvickt, tills han slutligen blev förargad.

— Nåväl, sade han slutligen, Gud, världen och Ni äro trefaldiga, vad äro då världen och Ni tillsammans?
— Tvåfaldiga, sade damen. — Och vad är då Ni?
— Enfaldig, sade damen.
— Det stämmer, sade Tegnér.

LÄTTJA

En lärpojke blev av sin mästare hårt agad för lättja. Gråtande utbrast pojken: — jag önskar att jag vore död!
— Ja det tror jag nog skulle smaka dig, din lättning, sade mästaren, att ligga och dra' dig i en bekväm likkista!

NOAKS ARK

Djuren i Noaks ark skulle gå och lägga sig. Men de kunde inte sova, ty i en timmes tid ljöd ett mystiskt entonigt knapprande från en knut. Till slut hov elefanten upp sin röst och sade strängt: — Vem är det som stör oss, så att vi inte får sova? Från ett hörn hördes tusenfotingens späda olyckliga stämma: — Det är bara jag, som tar av mig mina kängor.

PUTTE VILL HA MEDICIN AV MORMOR
MODERN: „Men, Putte dä, varför vill du bara ha medicin av mormor och inte utav mig?“

PUTTE: „Jo, vet du, mamma, mormors hand skakar så!“

NYHETER

A; „Ni lär ha skrivit i er tidning, att jag är

Vad är det här för ett hus?

Förra veckans hus
Ett magasin vid kraftverket

PhotoScetch

Veckans astronomiska bild:

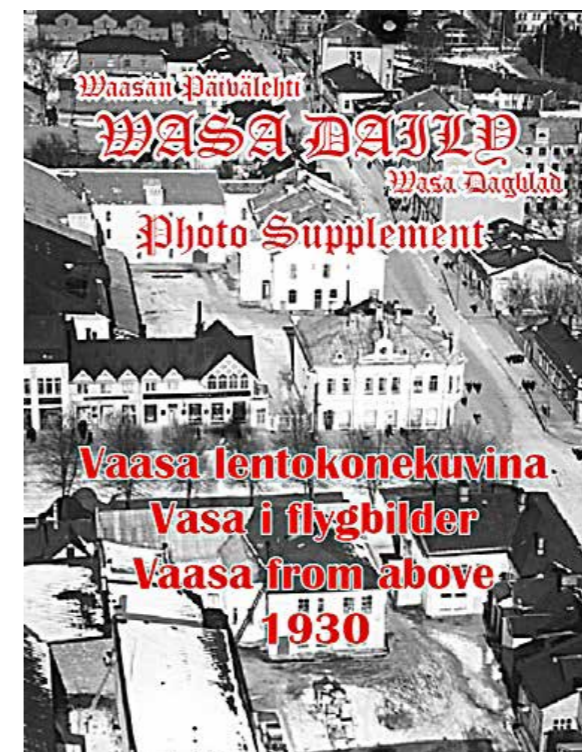
Massive Beauty (Jupiter) by NASA.jpg

NASA's Juno mission captured this look at the southern hemisphere of Jupiter on Feb. 17, 2020, during the spacecraft's most recent close approach to the giant planet.

Not only is Jupiter the largest planet orbiting the Sun, it contains more than twice the amount of material of all other objects in the solar system combined — including all the planets, moons, asteroids and comets. In composition, Jupiter resembles a star, and scientists estimate that if it had been at least 80 times more massive at its formation, it could have become a type of star called a red dwarf rather than a planet.

NASA/JPL-Caltech/
SwRI/MSSS
Public domain

Nästa vecka:

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt koimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till:

wasadagblad@gmail.com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning. Annonserpriset är 6 €/spaltmillimeter. Standardannonser är billigare (25mm hög=140 €, 50 mm = 280 €, 75 mm=400 €. Upprepade annonser = 30% rabatt. Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png, annonserna förminsas sedan till spaltbredd 46 mm.

Wasa Dagblad
wasadagblad@gmail.com